

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra asijských studií

BAKALÁŘSKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCE

Jezuitská misie v Japonsku

The Jesuit Mission in Japan

Vypracovala: Miriam Svobodová

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Dita Nymburská, Ph.D.

OLOMOUC 2015

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a uvedla
veškeré použité prameny a literaturu.

V Olomouci dne

Podpis

Děkuji vedoucí práce Mgr. Ditě Nymburské, Ph.D. za cenné rady, ochotu a čas věnovaný mé práci.

Obsah

Ediční poznámka	6
Úvod	7
1 Jezuitský řád – Tovaryšstvo Ježíšovo	8
1.1 Vznik a historie řádu.....	8
1.2 Činnost jezuitského řádu.....	11
2 Japonská misie do roku 1614	13
2.1 Počátky japonské misie.....	13
2.1.1 František Xaverský (1506–1552) začíná japonskou misii.....	13
2.2 Následovníci Františka Xaverského.....	20
2.2.1 Období let 1551–1579.....	20
2.2.2 Alessandro Valignano a misie během jeho působení.....	21
2.2.3 Mise do Evropy.....	24
2.2.4 Období let 1590–1614.....	25
2.2.5 Další jezuitští misionáři – Luis Frois, João Rodrigues, Soldo Organtino.....	26
3 Jezuité v Japonsku během období pronásledování	28
3.1 Počátek pronásledování křesťanů a uzavření Japonska.....	28
3.2 Japonští mučedníci.....	30
3.2.1 Svatý Pavel Miki (1565–1597).....	30
3.2.2 Blahoslavený Karel Spinola (1564–1622).....	31
3.2.3 Blahoslavený František Pacheco (1566–1626).....	32
4 Období po znovuotevření Japonska	33
4.1 Obnovení činnosti jezuitů.....	33
4.2 Období po druhé světové válce.....	34
5 Současné působení jezuitů v Japonsku	36
5.1 Kostely.....	36
5.2 Školy.....	36
5.3 Vnímání jezuitů japonskou společností.....	38
Závěr	40
Anotace	42
Abstract in English	43
Seznam pramenů a literatury	44

Ediční poznámka

Všechny japonské výrazy a jména v této práci jsou přepsány v české transkripci, pouze u bibliografických údajů anglicky psaných zdrojů byla ponechána původní anglická transkripce. Japonská jména jsou uvedena v japonském pořadí příjmení – křestní jméno, v poznámce pod čarou je uvedena znaková podoba jména. Japonské termíny zapsané v latině jsou odlišeny kurzívou (např. *daimjó*, *fumie*), stejně jsou zapsány i titulní názvy literárních děl, listin apod. Pokud existuje český přepis japonských místních jmen nebo podstatných jmen obecných, daný pravidly českého pravopisu, je použit tento. Citace z anglických zdrojů jsou do češtiny přeloženy autorkou této práce, pokud není uvedeno jinak.

Úvod

Jezuitský řád, oficiálně nesoucí název Tovaryšstvo Ježíšovo, vznikl v roce 1540 a během několika let zahájil misijní činnost na mnoha místech po celém světě. Mezi jeho hlavní aktivity kromě šíření víry vždy patřilo vzdělávání obyvatel a v jeho řadách tak působilo mnoho vzdělaných mužů. Cílem této práce je zmapovat průběh jezuitské misie v Japonsku od jejího počátku v roce 1549 až do dnešní doby. Současně chci objasnit důvody, proč se misii v počátcích velmi dařilo, jakými činnostmi se jezuité zabírali a čím přispěli obyvatelům Japonska. Stejně tak práce zachycuje i současný stav misie.

První kapitola pojednává o řádu Tovaryšstva Ježíšova obecně, jak řád vznikl a jakým vývojem si prošel až do dnešní doby. Shrnuje celosvětovou činnost řádu a uvádí několik významných osobností z řad jezuitů. Druhá kapitola popisuje počátky jezuitské misie v Japonsku, její podobu pod vedením Františka Xaverského, jehož dopisy¹ byly cenným zdrojem informací, a jeho nástupců včetně Alessandra Valignana, který mimo jiné organizoval první japonskou misi do Evropy. Během druhé poloviny 16. století pokládal řád tuto svou misi za jednu z nejslibnějších se vyvíjejících, ale jejich činnost byla narušena protikřesťanskými edikty. Ve třicátých letech 17. století bylo křesťanství úplně zakázáno, misionáři dostali příkaz opustit zemi a Japonsko se na dvě století uzavřelo před okolním světem. Třetí kapitola práce se věnuje právě období 17. století, kdy byli misionáři pronásledováni a nuceni opustit Japonsko, čímž skončila první etapa působení Tovaryšstva Ježíšova v Japonsku. Přibližuje také osudy jezuitských mučedníků, kteří se stali obětmi persekuce a na jejichž příkladech lze doložit oddanost jezuitů misii a své víře.

Jezuité se vrátili do Japonska na počátku 20. století, čemuž se věnuje kapitola čtvrtá. Popisuje obnovení činnosti řádu a průběh misie během 20. století, kdy si Japonsko prošlo světovými válkami i dalšími nepokoji a jezuité již nebyli jediným křesťanským řádem, který v Japonsku působil, ale musel se začlenit mezi jiné misijní organizace, řády i náboženská hnutí. Poslední kapitola této práce shrnuje současné působení jezuitů v Japonsku a jejich roli v japonské společnosti.

¹ Vydané v díle *František Xaverský (1506-1552): Výběr z korespondence jezuitského misionáře Dálného Východu*. Velehrad: Refugium Velehrad-Roma, 2005, 263 s.

1 Jezuitský řád – Tovaryšstvo Ježíšovo

1.1 Vznik a historie řádu

Náboženský a misijní řád jezuitů², který nese oficiální označení Tovaryšstvo Ježíšovo (latinsky *Societas Iesu*, dále označován také jen jako Tovaryšstvo), vznikl původně jako sdružení sedmi mužů, kteří sdíleli stejné duchovní hodnoty. Zakladatelem řádu byl Ignác z Loyoly³ (1491–1556). Ignác se pokoušel o založení řádu třikrát, nakonec se mu to po pětiletém úsilí povedlo.⁴

Dne 15. srpna 1534 Ignác z Loyoly, František Xaverský (1506–1552) a dalších pět mužů složilo na Montmartru v Paříži slib chudoby a čistoty, ke kterému připojili i další závazky: nabídnou se, že se jako misionáři vydají do Svaté země, a pokud nebude možné zrealizovat tuto cestu do roka, dají se bezpodmínečně k dispozici papeži, aby splnili jakýkoli církevní úkol.⁵ Tento závazek se stal i prvním ustanovením řádu jezuitů, které zní: „Každý, kdo vstupuje do řádu, musí složit slib poslušnosti vůči papeži, že je ochoten jít do kterýchkoliv provincií a krajů, k věřícím i nevěřícím, aby tam podle svých nejlepších možností pomáhal bližním, k nimž je poslán“.⁶ Jezuité byli také prvním církevním řádem, který si v rámci misijní činnosti zvolil jako důležitý úkol školní výchovu. Vzdělání neposkytovali jen svým uchazečům, ale umožňovali navštěvovat školy i ostatním lidem, a to zpravidla zdarma.⁷

Řád byl oficiálně schválen 27. září 1540 bulou *Regimini militantis Ecclesiae*⁸ papeže Pavla III.⁹ Roku 1541 byl Ignác z Loyoly jmenován generálním představeným¹⁰

2 Slovo jezuita pochází z lat. *jezu-ita*, znamenající *Ježíš-takto*, neboť člověk má mít Ježíše za svůj vzor, napodobovat jej, až se stane druhým Ježíšem. Slovo se používalo již dříve, a to v hanlivém významu, později začalo být používáno pro členy Tovaryšstva Ježíšova. (viz *Charakteristika řádu*. Česká provincie Tovaryšstva Ježíšova [online]. [cit. 2015-06-20]. Dostupné z: <http://www.jesuit.cz/charakteristika.php>)

3 Ignác z Loyoly, nar. 1491 ve Španělsku. Stal se vojákem, roku 1521 byl v bitvě těžce zraněn a během dlouhého zotavování se rozhodl pro kněžské povolání. V Paříži se roku 1528 seznámil s budoucími spoluzakladateli řádu Tovaryšstva Ježíšova.

4 viz RAVIER, André. *Ignác z Loyoly zakládá Tovaryšstvo Ježíšovo*. 2002, str. 7

5 viz *Jezuité v historickém přehledu*. 2002, str. 10

6 RAVIER, André. *Ignác z Loyoly zakládá Tovaryšstvo Ježíšovo*. 2002, str. 88

7 viz WRIGHT, Jonathan. *Jezuité: misie, mýty a dějiny*. 2006, str. 58–60

8 Český Řízení bojující církve, tato bula oficiálně zakládala řád Tovaryšstva Ježíšova a povolovala, aby měl až 60 členů. (viz ČORNEJOVÁ, Ivana. *Tovaryšstvo Ježíšovo: Jezuité v Čechách*. 1995, str. 14)

9 viz *Jezuité v historickém přehledu*. 2002, str. 10

10 Generální představený (také jen generál) je člen Tovaryšstva, stojící v čele řádu. Do funkce je volen generální kongregací (radou jezuitů). Titul je odvozen z lat. *generalis* („všeobecný“), nemá spojitost s vojenskou hodností. (viz MARYKS, Robert A. *Jesuit survival and restoration*. str. 72–73)

řádu, kterým byl až do své smrti. Z této funkce dohlížel na oblasti, kde členové Tovaryšstva působili, tzv. asistence, které se dále dělily na menší provincie. Podle Ignácových příkazů měli zástupci provincií pravidelně podávat zprávy vedení řádu, které sídlilo v Římě, a taktéž měli dle možností udržovat i kontakt mezi sebou.¹¹

Po smrti Ignáce roku 1556 se řádu dařilo, Tovaryšstvo bylo schváleno i potvrzeno několika papeži, mělo nejvíce privilegií a pravomocí v porovnání s ostatními církevními řády. V tom čase byli jezuité organizováni do dvanácti provincií včetně Indie. V řádu působilo přes tisíc členů z různých národů, byli vzdělaní a mnoho z nich pocházelo z významných rodů.¹² Svou činnost jezuité nesoustředili jen na katolíky, ale věnovali se i ostatním věřícím i nevěřícím. Na druhou stranu, po smrti prvního generála došlo ke sporům uvnitř řádu, především kvůli způsobu jeho organizace, který vadil kupříkladu zakladajícím členům Tovaryšstva Šimonu Rodriguezovi (1510–1579) a Mikuláši Bobadillovi (1511–1590).¹³ Krize se sice zmírnila po První generální kongregaci¹⁴ v roce 1558, avšak i poté těžkosti trvaly dále, neboť se vlekly spory i mezi skupinami jezuitů, ať už to byli španělští proti portugalským a italským jezuitům, a ti společně proti francouzským, anebo členové Tovaryšstva z kolonií proti jezuitům z Evropy.¹⁵

Tovaryšstvo Ježíšovo se muselo kromě neshod uvnitř řádu během dalších let potýkat s mnohými příkořími zvenčí, protože jejich rostoucí vliv na dění v evropských zemích byl pro panovníky znepokojující, obávali se toho, co by stalo, pokud by nebyla moc Tovaryšstva omezena. Roku 1595 byli jezuité vyhnáni z Francie z rozhodnutí francouzského parlamentu, v roce 1614 začalo pronásledování jezuitů v Japonsku a o čtyři roky později byli členové Tovaryšstva vyhoštěni ze zemí Koruny české, kde začala třicetiletá válka. Přesto počet jezuitů rostl a okolo roku 1620 patřilo do řádu přes patnáct tisíc členů.¹⁶

Na konci 50. let 17. století se rozvířila protijezuitská propaganda kvůli blahořečení španělského biskupa, který byl při působení v Mexiku s řádem

11 viz WRIGHT, Jonathan. *Jezuité: misie, mýty a dějiny*. 2006, str. 52

12 viz *Jezuité v historickém přehledu*. 2002, str. 13

13 viz WRIGHT, Jonathan. *Jezuité: misie, mýty a dějiny*. 2006, str. 64–65

14 Generální kongregace Tovaryšstva Ježíšova je nejvyšším orgánem řádu, mezi její pravomoci patří např. volení nového generálního představeného nebo schvalování dekretů řádu. Kongregace je svolávána nepravidelně podle potřeb řádu. (viz *Co se Vám vybaví, když slyšíte „Klatovy?“*. Katakomy Klatovy [online]. 2008 [cit. 2015-06-24])

15 viz WRIGHT, Jonathan. *Jezuité: misie, mýty a dějiny*. 2006, str. 65

16 viz WRIGHT, Jonathan. *Jezuité: misie, mýty a dějiny*. 2006, str. 53

v konfliktu. Roku 1759 byl v Portugalsku a jeho koloniích zkonfiskován majetek Tovaryšstva, 250 jezuitů bylo na 18 let uvězněno v pevnosti sv. Juliána, ostatní bratři byli vyhoštěni ze země.¹⁷ To už měl řád přes dvacet dva tisíc členů, spravoval 41 provincií, 669 kolejí, 171 seminářů a 270 misijních domů.¹⁸

1. prosince 1764 francouzský král Ludvík XV. ruší na nátlak parlamentu řád Tovaryšstva ve Francii. O tři roky později jsou jezuité vyhoštěni ze Španělska a jeho kolonií. Panovníci Portugalska, Španělska a Francie vyvíjí tlak na papeže, aby řád zrušil, neboť v jezuitech a jejich vlivu viděli ohrožení. Zlomovým okamžikem byl 21. červenec 1773, kdy papež Klement XIV. zrušil řád Tovaryšstva Ježíšova na celém světě. Tovaryšstvo však fungovat nepřestalo, v některých zemích, a to především nekatolických jako Rusko či Prusko, nebylo zrušení řádu ani vyhlášeno.

7. 8. 1814 bylo Tovaryšstvo znovu obnoveno bulou *Sollicitudo omnium ecclesiarum*,¹⁹ kterou vydal papež Pius VII.²⁰ Těžkosti tak ovšem řádu neskončily. V letech 1859–1860 ztratil řád všechny koleje v Itálii, 1872 byl řád vyhoštěn z Německé říše, o osm let později byly zkonfiskovány koleje, semináře i rezidence ve Francii. I přes tyto události řád stále pokračuje v misionářském úsilí. Po druhé světové válce začalo nové utlačování jezuitů, spojené s nástupem komunistického režimu – zasaženy byly polské provincie, litevská, rumunská, maďarská i československá provincie. Muselo být opuštěno deset čínských misíí, ze kterých někteří jezuité odešli na Tchaj-wan, ale mnoho z nich zůstalo v čínských komunistických táborech jako vězni.²¹

Dnes má Tovaryšstvo Ježíšovo necelých dvacet tisíc členů, kteří působí v osmdesáti třech provinciích po celém světě. Jedná se o čistě mužský řád, který nemá svou ženskou větev. Členy se mohou stát i muži bez kněžského vysvěcení. Generální představený řádu je od roku 2008 španělský jezuita Adolfo Nicolás (nar. 1936).

17 viz *Jezuité v historickém přehledu*. 2002, str. 25

18 viz *Obecné dějiny TJ. VACEK, František. Česká provincie Tovaryšstva Ježíšova* [online]. [cit. 2015-06-24].

19 *Česky Starost o všechny církve* (viz *Celebrating 200 Years since the Restoration of the Society of Jesus. Jesuit Restoration 1814* [online]. [cit. 2015-06-24].)

20 viz *Jezuité v historickém přehledu*. 2002, str. 30

21 viz *tamtéž*, str. 35

1.2 Činnost jezuitského řádu

Řád Tovaryšstva Ježíšova se vždy zaměřoval v náboženských aktivitách především na pastorační a misijní činnost, tedy šíření křesťanského učení. Řád působí na celém světě, je znám především díky zakládání škol a univerzit. V současné době existuje přibližně 2 600 škol a téměř 350 univerzit v 60 zemích světa.²² Mimo vzdělávání patří mezi aktivity jezuitů například i pastorece studentů, vydávání knih nebo jiných tiskovin, vedení společenství či organizování táborů pro děti a mládež. Tovaryšstvo působilo a působí v oblastech vědy, kultury, umění a školství.

Jeho řadami prošlo mnoho významných učenců, například německý jezuita Christopher Clavius (1538–1612) se zasloužil o vytvoření gregoriánského kalendáře. Dále Athanasius Kircher (1602–1680), zakladatel egyptologie, který také zkoumal mikroorganismy a mohl tak navrhnout účinnou ochranu proti moru. Z českých jezuitů lze jmenovat Pavla Ambrose (nar. 1955), jenž působil v letech 1997–2003 jako děkan na Cyrilometodějské teologické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci a nyní vede Centrum Aletti. Potom český jezuita Ludvík Armbruster (nar. 1928), který od roku 1961 žil v Japonsku, kde také na univerzitě Sophia v Tokiu vyučoval nejdříve jako docent, od roku 1968 jako profesor. Taktéž vedl kněžský seminář a byl ředitelem centrální knihovny univerzity.²³

Už od 16. století se členové řádu Tovaryšstva Ježíšova věnují astronomii, vedou Vatikánskou observatoř, která byla založena v druhé polovině 19. století. Působí i jako producenti, novináři či filmaři. Členy řádu dnes nalezneme i v zemích, kde dochází k válečným střetům či nepokojům. Pro uprchlíky existuje Jezuitská služba uprchlíkům (The Jesuit Refugee Service, JRS), zajišťující azyl a další potřebnou pomoc lidem v 50 zemích světa.²⁴ Jezuité se také angažují v mnoha funkcích, ať už se jedná o vedení charitativních domů nebo místa ve správních radách organizací. Například v New Yorku byla založena jezuitou agentura zaměřená na prevenci korupce, ve Washingtonu D. C. funguje nezisková organizace So Others Might Eat, kterou založil Horacce McKenna (1899–1982). Organizace poskytuje potřebnou pomoc bezdomovcům a chudým. Někteří z členů se angažují i v politice, například jezuita Segundo Llorente (1906–1989) byl

22 viz Jesuits Worldwide. *Jesuits* [online]. 2015 [cit. 2015-06-24].

23 viz „Anotace“ in: ARMBRUSTER, Ludvík. *Tokijské květy*. Kostelní Vydří, 2011.

24 viz *Jesuit Refugee Service* [online]. 2015 [cit. 2015-06-24].

v roce 1960 zvolen do parlamentu Aljašky.²⁵ Jezuité reagují na aktuální problémy, kterými mohou být jak práva zvířat, otázka etiky vivisekce nebo klonování, tak i samozřejmě věci duchovní.²⁶

25 viz Segundo Lorente. *Web Católico de Javier* [online]. 1998 [cit. 2015-06-24].

26 viz WRIGHT, Jonathan. *Jezuité: misie, mýty a dějiny*. 2006, str. 267

2 Japonská misie do roku 1614

2.1 Počátky japonské misie

Jezuitská misijní činnost v Japonsku začala roku 1549, kdy do Japonska připlul jezuitský misionář František Xaverský. Kontakt s Evropany navázali Japonci již o šest let dříve, tedy roku 1543, kdy k japonskému ostrovu Tanegašima²⁷ připluli portugalští obchodníci. Od roku 1545 pak připlouvaly portugalské lodě pravidelně a obchod mezi Japonskem a Evropou se slibně rozvíjel.²⁸

Když do Japonska dorazil Xaverský, země byla v důsledku bojů o moc rozdělena na autonomní území,²⁹ která spravovali místní vládcí, japonsky označováni titulem *daimjó*. Tomuto období mezi roky 1467–1568 se říká japonsky *sengoku džidai*, období válčících knížectví.³⁰ Na opětovném sjednocení Japonska nesli zásluhy tři vojenští vůdci – Oda Nobunaga (1534–1582),³¹ kterému se podařilo sjednotit téměř celé střední Japonsko, dále jeho nástupce Tojotomi Hidejoši (1536–1598),³² jenž pokračoval v podmaňování vzdorujících knížectví, a nakonec Tokugawa Iejasu (1543–1616),³³ kterému se roku 1603 vítězstvím v bitvě u Sekigahary podařilo dovršit sjednocení Japonska tím, že porazil poslední knížectví, která se nechtěla vzdát své autonomie. Ostrov Kjúšú, hlavní dějiště jak zahraničního obchodu, tak i misijní činnosti, byl pod vedením Hidejoših dobyt roku 1587.³⁴ Misionáři tedy přijeli do Japonska zmítaného boji o moc, a když byli nuceni zemi o necelé století později opustit, bylo Japonsko sjednoceno pod pevnou vládou Tokugawů.

2.1.1 *František Xaverský (1506–1552) začíná japonskou misii*

Prvním jezuitou a zároveň i prvním křesťanským misionářem na japonském území byl František Xaverský. Narodil se roku 1506 jako baskický šlechtic. Po prohraném boji o nezávislost jeho vlasti Navarry se Španělskem roku 1520 zůstal

27 Tanegašima leží u jižní části ostrova Kjúšú.

28 viz HALL J. W. *The Cambridge history of Japan*. Vol. 4., 1997, str. 302

29 Dále užíván výraz knížectví.

30 viz REISCHAUER, E. O a A. M. CRAIG. *Dějiny Japonska*. 2006, str. 62

31 織田 信長

32 豊臣秀吉

33 徳川 家康

34 viz HALL J. W. *The Cambridge history of Japan*. Vol. 4., 1997, str. 304

rodinně jen obytný dům, otec Xaverského zemřel již roku 1515.³⁵ Xaverskému se i přes tyto nelehké okolnosti dostalo humanistického vzdělání³⁶ a ve svých osmnácti letech si vybral jako své budoucí povolání duchovní stav.

Studoval na koleji Svaté Barbory v Paříži od 1. října 1525. Roku 1528 přišel do Paříže dokončit studia Ignác z Loyoly, kterému bylo v té době už třicet osm let, a ubytoval se ve stejném pokoji, kde bydlel Xaverský spolu s dalšími studenty. S Xaverským nebyli zpočátku v přátelském vztahu, protože Ignác z Loyoly se účastnil bojů o Navarru, a to na straně Španělska, tedy přispěl k porážce vlasti Xaverského. Svým přátelským přístupem a nadhledem si však Ignác brzy Xaverského získal. Byla to také zásluha Ignáce z Loyoly a jeho duchovních cvičení, že Xaverský přehodnotil svůj lehkovážný přístup k duchovnímu životu a rozhodl se pro život opravdové oddanosti Bohu.³⁷

V roce 1540 vybral Ignác z Loyoly s papežovým svolením dva misionáře pro cestu do Asie – Šimona Rodrigueze a Mikuláše Bobadillu. Bobadilla však vážně onemocněl, a proto jej nahradil František Xaverský. Rodriguez nakonec zůstal na dvoře portugalského krále, kterému se jezuité zalíbili, a tak se Xaverský musel vydat na cestu sám.³⁸

Výpravu započal v roce 1541 a roku 1542 začalo jeho působení v městě Goa³⁹ v Indii. Od tohoto roku až do své smrti v roce 1552 posílal dopisy, ve kterých podával zprávy o své činnosti. Xaverský byl prvním misionářem, který chtěl předat svou víru, ale nechtěl ji směřovat s evropskou kulturou. Nesnažil se odstranit staré kultury a poevropštit obyvatele, nenutil lidi přestoupit na křesťanství pod hrozbou násilí. Apeloval na ostatní misionáře, aby studovali jazyky, způsob života místních lidí, jejich zvyky a kulturu, aby uměli lidem porozumět a křesťanskou vírou jejich život doplnit, ne přetvořit.⁴⁰ Položil tak základy metody adaptace, kterou jezuitští misionáři začali

35 viz KYRALOVÁ, Marie, „Předmluva k českému vydání“ in: František Xaverský: Výběr z korespondence... 2005, str. 8

36 Humanistické vzdělání mělo nahradit středověkou formu, zaměřenou na vzdělání kněží, a být obsahově vyvážené po stránce tělesné, intelektuální i morální. Důraz byl kladen například na filologii, základem zůstávalo trivium (gramatika, logika a rétorika). (viz SKALKOVÁ, Jarmila. *Obecná didaktika: vyučovací proces, učivo a jeho výběr, metody, organizační formy vyučování* [online]. 2007 [cit. 2015-06-24].)

37 viz KYRALOVÁ, Marie, „Předmluva k českému vydání“ in: František Xaverský: Výběr z korespondence... 2005, str. 12

38 viz *Jezuité v historickém přehledu*. 2002, str. 10

39 Dnešní název města je Velha Goa, leží na západním pobřeží Indického poloostrova.

40 viz *František Xaverský (1506–1552): Výběr z korespondence...* 2005, str. 17

používat nejen v Japonsku, ale i v dalších zemích světa. Výhodou této metody byla nejen nenásilná forma obracení na křesťanství, ale i možnost přizpůsobení nového náboženství původní kultuře tak, aby jej tato kultura mohla přijmout úplně za vlastní.

O Japonsku se Xaverský poprvé doslechl roku 1547 na zpáteční cestě z Moluk⁴¹ do Malakky,⁴² když potkal skupinu portugalských obchodníků. Od nich se dozvěděl o ostrovech na východě, které byly nedávno objeveny a žije zde národ s vyspělou kulturou, jenž je údajně obzvláště připraven pro přijetí křesťanství.⁴³ Se skupinou obchodníků cestoval i Japonec Andžiró,⁴⁴ který se chtěl setkat s Xaverským, jelikož byl vinen vraždou a chtěl odpuštění, které mu mohl křesťanský Bůh udělit. Andžiró mluvil ucházející portugalsštinou, a proto se mohli navzájem dorozumět. Xaverského ohromila Japoncova zvědavost a nadšení pro novou víru. Andžiró přeložil do japonštiny články víry křesťanského učení⁴⁵, chodil se často modlit do kostela a debatovat s Xaverským. Po osmi dnech se musel Xaverský vydat do Indie, Andžiró však byl zavázán portugalským obchodníkům, a tak zůstal s nimi.⁴⁶

Xaverský měl s Andžiróem velké plány, zamýšlel přeložit křesťanské zásady a sestavit celý katechismus v japonském jazyce.⁴⁷ Domníval se, že Andžiró dokonale zvládá japonský způsob psaní, pravdou však bylo, že Andžiró byl nevzdělaný a mnoho informací předal zkresleně.⁴⁸

František ve svém dopise Ignáci z Loyoly do Říma dne 14. ledna 1549 píše o Japoncích, že „jsou (to) vesměs pohané stejného původu a nejsou infiltrováni mohamedány a židy. Je to národ schopný vzdělání, který má touhu vypořádat se jak s náboženskými, tak i s přírodovědnými otázkami.“⁴⁹

Už od setkání s Andžiróem se Xaverský připravoval na cestu do Japonska, protože zde spatřoval obrovskou příležitost k šíření své víry. Odplout se mu podařilo v dubnu 1549. V témže roce byla Indie povýšena na provincii a Xaverský se stal jejím provinciálem.⁵⁰ Spolu s Xaverským se vydal do Japonska i španělský kněz Cosme

41 Souostroví Moluky v Indonésii se nachází západně od Nové Guiney.

42 Město Malakka leží na jihu Malajského poloostrova.

43 viz *František Xaverský (1506–1552): Výběr z korespondence...* 2005, str. 82

44 Někdy také uváděna varianta Jadžiró. Zemřel okolo roku 1550 při pirátském nájezdu do Číny.

45 Jedná se o vyznání víry, desatero přikázání, definic hříchu, svátostí, modlitby, apod.

46 viz *František Xaverský (1506–1552): Výběr z korespondence...* 2005, str. 81

47 viz tamtéž, str. 84

48 viz FÜLÖP-MILLER, René. *Moc a tajemství jezuitů: kulturní a duchovní dějiny*. 2006, str. 269

49 *František Xaverský (1506–1552): Výběr z korespondence...* 2005, str. 97

50 viz RAVIER, André. *Ignác z Loyoly zakládá Tovaryšstvo Ježíšovo*. 2002, str. 146

de Torres⁵¹ (1510–1570), který pak působil na ostrově Honšú v knížectví Suó⁵² a převzal vedení misie poté, co Xaverský opustil Japonsko.

Do japonského přístavu Kagošima v knížectví Sacuma⁵³ připlula po útrapách na moři výprava 15. srpna 1549. Xaverský o Japoncích psal v dopise Otcům Tovaryšstva ze dne 5. listopadu 1549 velice pozitivně: „Nevím, který jiný pohanský národ by se mohl s Japonci měřit. Jsou – obecně řečeno – ve všem celkem dosti nadaní, bez zloby a velice příjemní v jednání; jejich pojem cti je zvláště výrazný, o čest jim jde především.“⁵⁴ Dále popisoval svá další pozorování japonského chování – důsledné dodržování společenského postavení bez ohledu na majetek, zdvořilé jednání bez urážek a nadávek, nepřipustnost hazardních her či vzdělanost velké části lidí v psaní a čtení.⁵⁵ Mezi jeho pozdější poznatky patří charakteristika Japonců jakožto ctižádostivého a sebevědomého národa, který je pyšný na své válečnické umění a nejvíce si cenní drahocenných zbraní. Naopak si však málo váží cizích národů a říší, což pozoroval na chování Japonců – k sobě navzájem byli velice zdvořilí, ovšem vůči cizincům se chovali chladněji, neboť jimi pohrdali.

V Kagošimě zůstal Xaverský rok, během této doby téměř sto Japonců přijalo křest. Misionáři zde měli zpočátku dobré zázemí, neboť Japonci viděli, jak si jezuitů Portugalci váží. Ve víře, že si tak zajistí, aby portugalské lodě přijížděly do přístavu v Kagošimě, prokazovali misionářům úctu. Navzdory úsilí pánů v Kagošimě, Portugalci si vybrali pro své obchodní zájmy přístav Hirado.⁵⁶ Následně *daimjó* Kagošimy, Šimazu Takahisa⁵⁷ (1514–1571), vydal výnos, kterým pod trestem smrti zakazoval svým poddaným přijmout novou víru. Xaverský tento neúspěch vyčítal buddhistickým mnichům, které vinil z nátlaku na Šimazua.⁵⁸

Xaverský se následně vydal do Hirada, v Kagošimě zůstal Andžiró, aby se staral o nové křesťany. *Daimjó* Hirada, Macuura Takanobu⁵⁹ (1529–1599), byl křesťanství nakloněn, především díky přítomnosti portugalských obchodníků, a mnoho lidí z jeho

51 Cosme de Torres, nar. 1510 ve Španělsku (Valencie), zemřel 1570 v Japonsku. Do Tovaryšstva

Ježíšova jej přijal František Xaverský, se kterým se Torres setkal v Malacce.

52 Oblast odpovídá přibližně dnešní západní části prefektury Jamaguči.

53 Dnešní západní část prefektury Kagošima na ostrově Kjúšú.

54 *František Xaverský (1506–1552): Výběr z korespondence...* 2005, str. 120

55 viz tamtéž, str. 155

56 viz HALL J. W. *The Cambridge history of Japan*. Vol. 4., 1997, str. 310

57 島津 貴久

58 viz *František Xaverský (1506–1552): Výběr z korespondence...* 2005, str. 148

59 松浦 隆信

knížectví konvertovalo. S konvertity pak zůstal Cosme de Torres, protože Xaverský měl v plánu navštívit Kjóto, hlavní město, kde sídlil císař, od kterého chtěl Xaverský získat oficiální povolení pro šíření křesťanského učení. Do Kjóta dorazil v polovině ledna 1551.⁶⁰ Tehdejší císař Go-Nara⁶¹ (1497–1557) však neměl žádnou moc, stejně jako tehdejší šógun Ašikaga Jošiteru⁶² (1536–1565), neboť moc byla v rukou vojenské šlechty. Xaverský se po této neúspěšné výpravě vydal nazpět do knížectví Suó, do města Jamaguči.

Jamaguči už Xaverský navštívil na konci roku 1550, ale tehdy při audienci u Óučiho Jošitaky⁶³ (1507–1551), *daimjóa* knížectví Suó, neudělal dobrý dojem ani svým chudobným vzhledem, ani špatně přeloženými články víry, které nechal Óučimu předčítat. Tentokrát, v dubnu roku 1551, předstoupil Xaverský před Jošitaku v honosných šatech, v doprovodu velvyslanců z Portugalské Indie a s mnoha dary. Jošitaka byl ohromen a jezuitům vydal povolení, aby mohli hlásat víru na území, které ovládal.⁶⁴

Kromě výnosu *daimjóa* Óučiho, kterým vyjádřil svou přízeň, dostali misionáři také volnou budovu mužského buddhistického kláštera, kterou mohli obývat a používat zároveň jako školu.⁶⁵ Chodilo k nim mnoho lidí, aby si poslechli dvakrát denně pronášená kázání. Xaverský líčil v dopise z 29. ledna 1552 četné rozhovory s lidmi, kdy jim odpovídali na jejich nesčetné dotazy.⁶⁶ I pro vzdělané jezuity byly náročné čelit tolika otázkám, nehledě na to, že u dotazů na věci duchovní bylo třeba dávat pozor na správné formulace, neboť Japonci byli pozorní posluchači.

Pro velké množství lidí byli jezuité zajímaví a ohromili je především svou učeností. Ne všichni obyvatelé Japonska však misionáře vítali. Problémem byly kupříkladu spory s buddhistickými mnichy, kteří křesťanskou nauku zesměšňovali. Na základě Andžiróova tvrzení, že Japonci vyznávají víru v jednoho Boha, stvořitele všech věcí,⁶⁷ Xaverský původně nabyl přesvědčení, že se jedná o stejnou bytost, jakou je křesťanský Bůh, a tedy začal užívat jakožto výrazu pro Boha slovo *Dainiči*, což však

60 viz HALL J. W. *The Cambridge history of Japan*. Vol. 4., 1997, str. 310–312

61 後奈良, vládl (1526–1557)

62 足利 義輝, vládl (1547–1565)

63 大内 義隆

64 viz HALL J. W. *The Cambridge history of Japan*. Vol. 4., 1997, str. 312–314

65 viz František Xaverský (1506–1552): *Výběr z korespondence...* 2005, str. 151

66 viz tamtéž, str. 144

67 viz HALL J. W. *The Cambridge history of Japan*. Vol. 4., 1997, str. 307

byl japonský výraz pro buddhu Vairóčany.⁶⁸ Na tento omyl přišel až roku 1551, když diskutoval s buddhistickým mnichem školy Šingon a na otázky ohledně Trojjedinosti Boží a zmrtvýchvstání Ježíše Krista se mu nedostalo uspokojivých odpovědí.⁶⁹ Tehdy si Xaverský uvědomil chybu, kterou způsobil. Poslal pak svého spolubratra, aby v ulicích rozhlašoval, že „Dainiči je výmysl ďábla, stejně jako všechny ostatní (buddhistické) školy“,⁷⁰ což vyvolalo velkou nelibost v řadách buddhistického kléru. Xaverský dále kázal o buddhistických mniších, že se oddávají v kláštorech nejružnějším neřestem, a kritizoval jejich učení, které se lišilo podle škol a častokrát si odporovalo. Tímto chováním jen prohluboval nenávisť buddhistických mnichů vůči misionářům.

Jezuité byli mnohem opatrnější v dalším půjčování japonských výrazů, a tak byla ve výsledku japonština obohacena o mnoho nových slov, především katechetických termínů, odvozených z latinského nebo portugalského jazyka.⁷¹ Taktéž výraz *Dainiči* nahradili latinským *Deus*. Buddhističtí mniši využili tento krok pro svůj prospěch a slovo *Deus*, japonsky *Deusu*, přetvořili na *Daiuso* (大嘘, velká lež)⁷², a tak zesměšňováním křesťanství vraceli misionářům jejich útoky na učení buddhistické. Avšak ani tyto spory nezabránilo tomu, aby počet konvertitů v Japonsku nadále stoupal.

Úspěchy misie lze jistě přičíst Xaverského metodě adaptace, která spočívala v přizpůsobení se místním zvykům a kultuře. Xaverský kupříkladu nařídil misionářům, aby nosili stejný oděv jako buddhističtí mniši. Japonci pohrdali běžnými kutnami, které svou obyčejností značily chudobu, a proto Xaverský rozhodl, že se budou oblékat přinejmenším stejně dobře jako mnichové.⁷³ Změna v oblékání znamenala i výraznou změnu v chování Japonců vůči jezuitům. Jezuité se učili japonskému jazyku a etiketě, na kterou Japonci velmi dbali.

Nicméně, vysoké počty konvertitů nelze odůvodnit pouze schopnostmi misionářů. Mnoho lidí, a to především z řad *daimjóů* a obchodníků, vidělo, že jezuité přípluli na portugalských lodích a Portugalci jim vykazují úctu. Konvertování tedy

68 Buddha Vairóčana je ústřední bytostí školy japonského buddhismu Šingon. Jeho jméno znamená „Zářivý“, je tím, který ukazuje *dharmu*, vnitřní zákon. (viz PARK, Kwangsoo. A Comparative Study of the Concept of Dharmakaya Buddha. International Journal of Buddhist Thought and Culture [online]. 2003, [cit. 2015-06-24].)

69 viz HALL J. W. *The Cambridge history of Japan*. Vol. 4., 1997, str. 309

70 tamtéž, str. 309

71 viz tamtéž, str. 310

72 viz CHUNG, Paul S. *Constructing irregular theology*. [online] 2009, [cit. 2015-06-24].

73 viz HOEY III, Jack B. Alessandro Valignano and the Restructuring of the Jesuit Mission in Japan, 2010, str. 23–24

mohlo být jen vypočítavostí, jak si zajistit i přízeň Portugalců. Navíc, křesťanství pro některé Japonce představovala, snad i vinou špatného překladu slova Bůh, jen další podobu buddhismu, který již znali. Dalším možným důvodem, proč jezuité oslovili tolik Japonců, byla jejich učenost spíše než kázání o Ježíši Kristu. Jezuité byli vzdělaní v mnoha směrech, ať už se jednalo o astronomii, nejnovější poznatky vědy a medicíny nebo celkové znalosti o světě. Ohromili i věcmi, které přivezli, jako byly hodiny, brýle nebo hrací skříňky.⁷⁴

Když ještě působil Xaverský v Jamaguči, dostalo se mu pozvání od *daimjó*a z knížectví Bungo⁷⁵. Ótomo Jošišigeho⁷⁶ (1530–1587). V Bungo totiž přistála portugalská loď a Ótomo chtěl s Xaverským „osobně mluvit o rozličných věcech“.⁷⁷ O necelé dva týdny později spáchal sebevraždu Óučí Jošitaka, když v Jamaguči došlo k rebelii, a ač nově zavedený režim byl stále nakloněn misionářům, nebylo jisté, jak dlouho tak tomu i zůstane.⁷⁸ V Bungo se Xaverský rozhodl, že se již nevrátí do Jamaguči, ale popluje zpátky do Indie, aby jednak vybral další vhodné misionáře pro japonskou misi a jednak podpořil obchodní vztahy mezi oběma zeměmi. Do Japonska už se Xaverský znovu nevrátil. Zemřel na cestě do Číny 2. prosince 1552 během cesty.

František Xaverský tak strávil v Japonsku přes dva roky, během nichž musel položit pevné základy pro další rozvoj misijní činnosti. Za jeho působení byly do japonštiny přeloženy články víry, mnoho Japonců pokřtěno a sám Xaverský byl s japonskou misí spokojen a vkládal do ní veliké naděje. Xaverský si přál naučit se japonský jazyk,⁷⁹ ale nikdy se mu to nepodařilo, jelikož jeho pobyt v Japonsku nebyl natolik dlouhý. Nicméně ostatní misionáře nabádal k tomu, aby se učili jak jazyk, tak i japonské zvyklosti, etiku a kulturu. Takto měli porozumět japonskému myšlení a přiblížit se Japoncům, aby jim mohli lépe vyložit křesťanskou nauku. Xaverský byl roku 1622 svatořečen papežem Řehořem XV. a je patronem všech misionářů, šíření víry nebo také cestovního ruchu.⁸⁰

74 viz O'MALLEY, John W. *The Jesuits: a history from Ignatius to the present* [online]. 2014 [cit. 2015-06-24], str. 49

75 Knížectví Bungo leželo na východním pobřeží ostrova Kjúšú, dnes je zde prefektura Óita.

76 大友 義鎮

77 *František Xaverský (1506–1552): Výběr z korespondence...* 2005, str. 154

78 viz HALL J. W. *The Cambridge history of Japan*. Vol. 4., 1997, str. 315

79 viz *František Xaverský (1506–1552): Výběr z korespondence...* 2005, str. 152

80 viz CHLUMSKÝ, Jan. Sv. František Xaverský. *Světcí k nám hovoří* [online]. [cit. 2015-06-24].

2.2 Následovníci Františka Xaverského

2.2.1 *Období let 1551–1579*

Když Xaverský opustil roku 1551 Japonsko, v jeho práci pokračovala malá skupina jezuitů pod vedením Španěla Cosme de Torrese. Jezuité mohli užívat přízně Ótomoa Jošišigeho, díky němuž se jim podařilo v roce 155 založit ve Funai⁸¹ útulek pro osiřelé či opuštěné děti a v roce 1557 nemocnici.⁸² Město Funai se tak stalo centrem charitativní činnosti jezuitů. Za působení Torrese přijal roku 1562 křest například *daimjó* Ómura Sumitada⁸³ (1533–1587), který se tak stal prvním pokřtěným *daimjóem*, a spolu s ním se nechalo pokřtít i okolo dvaceti tisíc jeho poddaných.⁸⁴ Ómura nechal založit přístav Nagasaki na západě Kjúšú, ze kterého se v roce 1571 stalo centrum obchodního styku s portugalskými obchodníky. Ómura byl mezi roky 1572–1574 téměř zničen svým švagrem, Saigóem Sumitakou⁸⁵, který chtěl získat jeho území. Naštěstí Ómurovi na poslední chvíli roku 1574 připluly na pomoc čtyři portugalské lodě.⁸⁶

Ómura si velmi cenil loajálnosti Portugalců, vyznavačů křesťanství, a jako známku svého vděku nařídil všem svým poddaným, aby konvertovali – kdo nechtěl, měl odejít do jiného knížectví. Nově pokřtěno tak bylo přibližně šedesát tisíc lidí.⁸⁷ S konvertováním lidí bylo spojeno i ničení buddhistických chrámů, šintoistických svatyní a všech dalších symbolů jiného než křesťanského učení, které byly považovány za pohanské modly. Tento postup už byl radikálnější metodou, jak prosadit křesťanské učení, a pravděpodobně ne všichni jezuitští misionáři by jej schválili, nicméně, ničení „pohanských symbolů“ patřilo k běžné praxi šíření křesťanství.

Ómura byl také ohrožován *daimjóem* Rjúzódžim Takanobuem⁸⁸ (1530–1584), který zamýšlel podmanit si Ómurovo území a získat tak i přístav Nagasaki, centrum zahraničního obchodu. V roce 1579 tak uzavřel Ómura smlouvu s jezuitou, ve které Ómura přenechal Nagasaki jezuitům⁸⁹ – pokud Nagasaki neměl Ómura, nemohl jej

81 Funai bylo jedno ze dvou významných měst knížectví Bungo.

82 viz HALL J. W. *The Cambridge history of Japan*. Vol. 4., 1997, str. 317–318

83 大村 純忠

84 viz HALL J. W. *The Cambridge history of Japan*. Vol. 4., 1997, str. 125

85 西郷 純堯

86 viz HALL J. W. *The Cambridge history of Japan*. Vol. 4., 1997, str. 327

87 viz tamtéž, str. 328–329

88 龍造寺 隆信

89 viz HOEY III, Jack B. Alessandro Valignano and the Restructuring of the Jesuit Mission in Japan, 2010, str. 34

získat ani Takanobu, navíc Nagasaki takto bylo pod ochranou Portugalců. Ómura nadále samozřejmě zůstal *daimjóem* a vybíral daně, ovšem jezuité získali hlavní sídlo, které bylo pouze jejich, a v podstatě si v jiných ohledech udělali z přístavu svou kolonii, neboť byli správci přístavu, což jim také umožňovalo mít podíl na zisku ze zahraničního obchodu.⁹⁰ Tento příjem byl důležitým zdrojem financování celé japonské misie.

Od šedesátých let 16. století také začíná sjednocovat Japonsko Oda Nobunaga. Nobunaga cítil velkou zášť vůči buddhistickým mnichům, se kterými vedl vleklé boje při sjednocování, což byl i jeden z důvodů, proč byl nakloněn křesťanství. Sám nevyznával žádné náboženství, ale rád naslouchal jezuitským misionářům a oceňoval jejich znalosti.

Roku 1570 zemřel Cosme de Torres a vedení přijel převzít portugalský jezuita Francisco Cabral (1529–1609). Cabral vedl japonskou misii v letech 1570–1581, ovšem jeho vztah k Japoncům nebyl příliš vřelý. Měl je za prolhané, nevypočitatelné a nečestné lidi a odmítal je přijímat do jezuitského řádu.⁹¹ Taktéž byl proti tomu, aby se misionáři nadále přizpůsobovali Japoncům, a vyžadoval, aby se Japonci přizpůsobili evropským zvyklostem, čímž se v očích Japonců zapsal jako člověk hrubých mravů a misie pod jeho vedením strádala.⁹² Za jeho působení přijíždí do Japonska jeden z nejlepších jezuitských misionářů tehdejší doby, Alessandro Valignano (1539–1606).

2.2.2 *Alessandro Valignano a misie během jeho působení*

Valignano se narodil 15. února 1539 v Neapolském království. Před vstupem do řádu Tovaryšstva Ježíšova studoval práva a užíval si divokého mládí plného rozmařilostí, jenž však skončilo vsazením Valignana na dva roky do vězení, když pořezal na tváři jednu ženu.⁹³ Pobyt v žaláři zřejmě přispěl k tomu, aby Valignano přehodnotil směřování svého života, neboť v roce 1566, tedy ve svých 27 letech, nastoupil do noviciátu jezuitů.⁹⁴ Vystudoval teologii a filozofii a roku 1570 byl vysvěcen na kněze.

90 viz HALL J. W. *The Cambridge history of Japan*. Vol. 4., 1997, str. 330

91 viz WRIGHT, Jonathan. *Jezuité: misie, mýty a dějiny*. 2006, str. 93

92 viz HOEY III, Jack B. Alessandro Valignano and the Restructuring of the Jesuit Mission in Japan, 2010, str. 24

93 viz WRIGHT, Jonathan. *Jezuité: misie, mýty a dějiny*. 2006, str. 66

94 viz MORAN, J. *The Japanese and the Jesuits* [online]. 1993, Chapter 1

Již v roce 1573 byl jmenován vizitátorem⁹⁵ pro Východní Indii s pravomocí nad všemi misemi a všemi jezuiti od Mysu dobré naděje po Japonsko.⁹⁶ Tato pozice vizitátora byla nejvyšším možným postavením v Tovaryšstvu vyjma pozice generála. To, že od vysvěcení k obdržení funkce vizitátora uběhly pouze tři roky, svědčí o skvělých schopnostech Valignana. Kromě období let 1583–1587, během kterých byl provinciálem, Valignano vykonával úřad vizitátora až do své smrti v roce 1606, a to do roku 1595 jako vizitátor celé provincie a od roku 1595 jen její části – Číny a Japonska.

Valignano navštívil Japonsko celkem třikrát, a to v letech 1579–1582, následně 1590–1592 a naposledy 1598–1603. 25. července 1579 připlul Valignano do přístavu Kučinocu v knížectví Arima⁹⁷ a započal svou první návštěvu Japonska.⁹⁸ Jeho úkolem bylo zhodnotit stav japonské misie a rozhodnout se, jak bude dále pokračovat. Valignano byl seznámen se situací v Japonsku z dopisů, které zasílali misionáři do Evropy, což mu umožnilo udělat si přibližnou představu o stavu misie, opravdovou situaci zjistil ovšem až po příjezdu. Rychle pochopil, že Cabralův přístup k Japoncům je hrozbou celé japonské misii. Nejenže Cabral odmítal přijímat Japonce do noviciátu, ale také jezuitům přikazoval nosit černé kutny značící chudobu, čímž Japonci pohrdali, nepovažoval za nutné studovat japonský jazyk a dodržovat japonské zvyky. Spory mezi Valignanem a Cabralem trvaly od Valignanova příjezdu do roku 1580, kdy se vizitátor zasloužil o to, aby byl Cabral odvolán.⁹⁹ Vedení misie pak převzal Gaspar Coelhe (1530–1671).

Valignano prosazoval metodu adaptace, ve které spatřoval klíč k úspěchu. Vydal příkaz misionářům, aby „vyzdobili své domy v japonském stylu, zřídili čajové pavilony a aby rýži a polévku jedli u nízkých japonských stolků“.¹⁰⁰ Valignano tak navazoval na metody Xaverského, které dále vylepšil. Všechny své poznatky ohledně japonských zvyků a kultury sepsal do obsáhlého návodu pro japonské misionáře, detailního spisu o sedmi oddílech, které nesly názvy jako: *Jak si získat a udržet autoritu při jednání s Japonci*, *Jak získat křesťanskou sebedůvěru*, *O formách zdvořilosti, které*

95 Funkce vizitátora dávala pravomoc dohledu nad asistencí či její částí.

96 viz MORAN, J. *The Japanese and the Jesuits* [online]. 1993, Chapter 1

97 Knížectví Arima se nacházelo na severozápadě Kjúšú, v části dnešní prefektury Nagasaki.

98 viz MORAN, J. *The Japanese and the Jesuits* [online]. 1993, Chapter 1

99 viz HOEY III, Jack B. Alessandro Valignano and the Restructuring of the Jesuit Mission in Japan, 2010, str. 33

100 WRIGHT, Jonathan. *Jezuité: misie, mýty a dějiny*. 2006, str. 118

*musí misionáři dodržovat při jednání s lidmi, Jak stavět domy a kostely v Japonsku, apod.*¹⁰¹

Valignano se tak podstatně zasloužil o přínos studiu japonské etikety chování, ale toto nebyly jeho jediné zásluhy. Už jeho předchůdci usilovali o založení jezuitského noviciátu, ale záměr se povedlo uskutečnit až roku 1580. Valignano plánoval tři semináře, každý asi se stovkou studentů – dva pro chlapce od desíti do osmnácti let, třetí pro starší studenty. Dva semináře pro mladší chlapce začaly fungovat v říjnu 1580. První z nich, seminář v Arimě, byl vybudován v místě bývalého buddhistického kláštera. Již v říjnu přijali na studia 22 chlapců ze vznešených rodin z celého Kjúšú.¹⁰² Druhý seminář vznikl v Azuči,¹⁰³ v místě Nobunagova nového hradu blízko Kjóta.¹⁰⁴

Valignanovým cílem bylo vychovat japonské jezuity, kteří by pak následně dostali na starost další generaci. Bylo to nejen z toho důvodu, že evropských misionářů byl velký nedostatek, ale také proto, že jediné takto se mohla japonská misie osamostatnit a uchovat si reálnou šanci na udržení existence. Valignano zanechal detailní instrukce, jak seminář vést. Denní příkazy pro seminář pro mladé chlapce měly rozvrh pro každou denní hodinu – od vstávání o půl páté ráno až do osmi hodin večer, kdy měli zpytovat svědomí, pomodlit se loretánskou litanii¹⁰⁵ a jít spát. Významnou váhu měla latina, ale i hudba, evropští misionáři se učili japonsky, taktéž byl zajištěn adekvátní čas pro odpočinek.¹⁰⁶ Ze semináře nakonec vyšli kněží, ale Valignanovy plány byly příliš ambiciózní a musely se obměnit. V roce 1587 byly dva semináře spojeny a od té doby až do vyhoštění misionářů v roce 1614 fungoval pouze jeden z nich v Arimě na Kjúšú.

101 viz HOEY III, Jack B. Alessandro Valignano and the Restructuring of the Jesuit Mission in Japan, 2010, str. 28

102 viz HALL J. W. *The Cambridge history of Japan*. Vol. 4., 1997, str. 334–335

103 Azuči se nacházelo u jezera Biwa, uprostřed ostrova Honšú.

104 viz MORAN, J. *The Japanese and the Jesuits* [online]. 1993, str. 39

105 Loretánská litanie je modlitbou k Panně Marii za její ochranu a přímluvu.

106 viz MORAN, J. *The Japanese and the Jesuits* [online]. 1993, Chapter 1

2.2.3 *Mise do Evropy*

Dalším důležitým počinem, který Valignano vykonal během své první návštěvy Japonska, bylo vyslání čtyř japonských chlapců do Evropy. Křesťanské chlapce ze šlechtických rodin na Kjúšú vzal s sebou při svém odchodu z Japonska roku 1582. Nesli s sebou dopisy pro papeže od *daimjó*a knížectví Bungo a dvou dalších křesťanských *daimjóů* – jednalo se tak o první diplomatickou misi do Evropy. Vrátili se 18. června 1590 do Nagasaki.

Velvyslanci byli Itó Mancio (1570–1612), Čidžiwa Michael (1567–1633), Hara Martin (1568–1639) a Nakaura Julian (1568–1633).¹⁰⁷ Cílem Valignana bylo jednak ohromit chlapce skvělostí křesťanské Evropy, částečně je také chtěl představit Evropě, a to především králi Španělska a Portugalska, papeži a ostatním křesťanským vladařům, jakožto živoucí důkaz důležitosti a potřeb křesťanství v Japonsku.

Valignano původně plánoval chlapce doprovodit do Říma, ale byl pověřen v srpnu 1583 generálním představeným řádu, aby zůstal v Indii. Výpravu v prosinci tedy vyprovázeli dva jezuité. Ty Valignano sám instruoval, že cílem je najít pomoc, a to jak světskou, neboť misie měla finanční potíže, tak i duchovní.

Chlapci se měli věnovat v Evropě studiu latiny, hudby a dalších předmětů. Měli pobývat na jezuitské koleji a mělo jim být dáno to nejlepší uvítání a ubytování, ale bez zbytečné okázalosti či výstrelků. Směli vidět krásy Říma a jiných měst, ale neměli se učit nic jiného, než je chtěli naučit jezuité, a neměli vidět nic, co by je mohlo nějakým způsobem šokovat. V roce 1587 tento plán vypadal úspěšně a Valignano byl potěšen.

Čtyři chlapci se vrátili do Japonska s Valignanem v roce 1590. Bylo pro ně připraveno uvítání v Nagasaki, radostné shledání s rodinami, včetně knížete z Arimy a Ómury. Během doby, kdy byl Valignano pryč, byl roku 1582 zabit Oda Nobunaga a na jeho pozici jej vystřídal Tojotomi Hidejoši, který na rozdíl od Nobunagy neměl ke křesťanství tolik vřelý vztah, jelikož byl velmi podezřívavý vůči vlivu jezuitů mezi *daimjóy* na ostrově Kjúšú. Roku 1587 vydal protikřesťanský edikt, který nařizoval misionářům opustit Japonsko (viz Kapitola 3), ale kvůli zachování dobrých vztahů s Portugalci nebylo nařízení přísně vyžadováno. Přesto však jezuité i japonští křesťané pociťovali napětí a nejistotu.

¹⁰⁷ viz MORAN, J. *The Japanese and the Jesuits* [online]. 1993, Chapter 2

2.2.4 *Období let 1590–1614*

Při druhé návštěvě Japonska v roce 1590 přivezl Valignano tiskařský lis. Díky tomuto evropskému vynálezu nyní mohli jezuité vydávat japonské knihy, ať už slovníky či teologická pojednání, tak i věci překlady evropských literárních děl, kupříkladu Ezopovy bajky. Levné knihy pak i šířili po celé zemi.¹⁰⁸ Mezi vydanými knihami zaujímal důležité místo slovník *Rakujóšú* ((落葉集, *Sbírka spadanych listů*), který byl vydán roku 1598. Slovník obsahoval seznam čínských znaků *kandži*, seřazených podle sinojaponského i japonského čtení a podle radikálů, dále například znaky pro zápis číslic nebo seznam provincií Japonska. V *Rakujóšú* byla použita *furigana*, tedy nad znaky byla psána výslovnost slabičnou abecedou *hiraganou*.¹⁰⁹ U hiragany byl také poprvé použit kroužek (*handa kuten*) pro odlišení řady „p“.¹¹⁰

Valignano znovu opustil Japonsko, aby zkontroloval stav misie v Indii, v roce 1593, kdy do Japonska připluli na španělských lodích členové františkánského řádu.¹¹¹ Jezuité nesouhlasili s tím, aby jim jiné církevní řády narušovaly jejich monopol, neboť je to usvědčovalo ze lži, o které Japonce přesvědčovali, a to, že křesťanství a evropská církev je jednotná. Františkáni navíc odmítali dobré rady jezuitů, aby se přizpůsobili japonským mravům, a trvali na svých evropských návycích, což nepřispívalo k dobrému obrazu křesťanské nauky. Hašteření mezi řády zase vedlo k tomu, že se zvětšovala Hidejošiho nelibost vůči všem misionářům i křesťanství celkově.

Valignano se naposledy vrátil do Japonska v roce 1598 a v roce 1603 jej opustil naposledy. Za jeho působení se misie posunula v mnohém kupředu. Jednalo se jak o zdokonalení Xaverského metody přizpůsobení se japonské kultuře, tak i o vybudování seminářů, dalších kostelů či získání města Nagasaki do své správy. Valignano se prokázal jako schopný organizátor i diplomat, taktéž znalec japonské etikety, o které sepsal své poznámky. Jakožto vizitátor se věnoval například i misii čínské, u které se mu podařilo položit důležité základy. S japonskou misí zamýšlel velké věci, které se však kvůli postupné persekuci křesťanů nepodařilo uskutečnit. Přesto však zanechal

108 viz FÜLÖP-MILLER, René. *Moc a tajemství jezuitů: kulturní a duchovní dějiny*. 2006, str. 282

109 viz YAMAGIWA, Joseph K. Revisions in the Rakuyoshu at the Time of Its Printing in 1598. In: *Monumenta Nipponica* [online]. 1955, s. 185 [cit. 2015-06-24].

110 viz CRANSTON, Edwin A., Earl MINER, Hiroko ODAGIRI a Robert E. MORRELL. Review: The Princeton Companion to Classical Japanese Literature. In: *Harvard Journal of Asiatic Studies* [online]. 1993, str. 398

111 viz HALL J. W. *The Cambridge history of Japan*. Vol. 4., 1997, str. 363

vzor pro další misionáře, jaké principy mají používat při šíření křesťanství, aby bylo učení předáváno srozumitelně, správně a efektivně.

2.2.5 Další jezuitští misionáři – Luis Frois, João Rodrigues, Soldo

Organtino

Alessandro Valignano byl výraznou osobností nejen japonské misie, a tak by se o jeho přínosu misii dalo napsat ještě mnohé. Nicméně během 16. století se na japonské misii podíleli i další misionáři, kteří si zasluhují alespoň stručné představení.

Prvním z nich je jezuita Luis Frois (1532–1597), narozený v Portugalsku, který do řádu Tovaryšstva vstoupil ve svých 16 letech. Měl velký talent na psaní, a proto se stal sekretářem provinciála a jeho úkolem byl především psát dopisy a zprávy z misie.¹¹² Do Japonska se Frois dostal v roce 1563. K jeho zásluhám patří detailní popisy japonských měst, která navštívil, záznamy z období deseti let, která strávil v Kjótu blízko Nobunagovi, taktéž je autorem obsáhlého díla o čtyřech částech, *Historia de Japam* (Historie Japonska). První část, o 37 kapitolách, pojednávala o geografii, lidech, kultuře a náboženství Japonska. Dále následovalo 116 kapitol popisu historických událostí od příjezdu Františka Xaverského až do roku 1578. Třetí část popisovala dalších deset let průběhu misí a poslední část období let 1588–1593.¹¹³

V letech 1577–1614 působil v Japonsku i portugalský jezuita João Rodrigues (1561–1633), který díky svým jazykovým schopnostem dostal přívlastek *Tçuzzu* – Tlumočník. V patnácti letech připlul do Japonska jako sloužící portugalského obchodníka, roku 1580 vstoupil do řádu Tovaryšstva Ježíšova. Po dostudování a vysvěcení se stal tlumočnickem při vedení obchodních aktivit jezuitů.¹¹⁴ Rodrigues sepsal lingvistická i historická díla, kupříkladu roku 1608 vydal dílo *Arte da Língua do Japão* (Umění japonské jazyka), což bylo první pojednání o japonském jazyce, které vydal člověk ze Západu. Dále pracoval na díle *História da Igreja do Japão* (Dějiny japonské církve) během let 1620–1634. Cílem bylo představit nezávislost japonské provincie a její důležitost jako druhého centra v Asii pro šíření evangelia. Toto dílo

112 viz CIESLIK, Hubert, S.J. Father Louis Frois: Historian of the Mission. *Early Missionaries in Japan I* [online]. 2005, [cit. 2015-06-24], str. 2–3

113 viz COOPER, Michael, Luis FROIS a Josef WICKI. *Historia de Japam*. In: *Monumenta Nipponica* [online]. 1979, [cit. 2015-06-24], str. 119–120

114 viz BORGES, Charles J a Helmut FELDMANN. *Goa and Portugal: their cultural links* [online]. 1997, [cit. 2015-06-24], str. 93

zůstalo nedokončeno, Rodrigues uzavřel jen malou část celého projektu, kde sepsal základní přehled Japonska, geografii a dějiny, politický a sociální systém náboženství a zvyky, a také vyprávění o japonské misii jezuitů do smrti Františka Xaverského.¹¹⁵

Posledním zde zmíněným je jezuita Organtino Gnechi-Soldo (1533–1609). Narodil se v Itálii, roku 1555 vstoupil do Tovaryšstva Ježíšova a roku 1567 byl jmenován rektorem koleje Sv. Pavla v Goi. O rok později odcestoval do Japonska spolu s jezuitou Francisem Cabralem, který se stal vedoucím japonské misie. Do Japonska připlul roku 1570 a brzy poté jej Cabral vyslal do Kjóta, aby pomáhal Luisi Froisovi. Pod jeho vedením se rychle naučil japonštině i japonským zvykům. Japonštinu zvládl natolik dobře, že mohl zpovídat i dávat lekce katechismu.¹¹⁶ Přes třicet let strávil v Kjótu a okolí misionářskou činností, při které využíval výborně osvojené metody adaptace. Sám se snažil co nejvíce přiblížit Japoncům, místo chleba jedl rýži a oblékal se japonským způsobem. Byl velmi oblíben a za jeho působení se během tří let zvedl počet křesťanů z 1 500 lidí na 15 000 konvertitů.¹¹⁷ Mezi jeho zásluhy patřilo například vystavění kostela v Kjótu, který byl zasvěcen Panně Marii.

Gnechi-Soldo byl oblíben u Nobunagy, dokonce pokřtil tři jeho syny. Když se Nobunaga přesunul do svého sídla v Azuči u jezera Biwa, vyžádal si Gnechi-Soldo budovu pro misionáře, kde založil dle pokynů vizitátora Valignana jezuitský seminář.¹¹⁸ Roku 1582 byl Nobunaga zabit Akeči Micuhidem¹¹⁹ (1528–1582), který se svým vojskem začal rabovat Azuči, a proto musel být seminář opuštěn. Gnechi-Soldo pak odešel do Ósaky, aby navázal dobré vztahy s Nobunagovým nástupcem, Tojotomi Hidejošim. Tento tah se ukázal jako výborný, jezuité dostali v Ósace budovu pro kostel a misie se mohla začít rozvíjet i zde.¹²⁰ Zemřel vysílením roku 1609 v Nagasaki, kde strávil poslední tři roky života.

115 viz BORGES, Charles J a Helmut FELDMANN. *Goa and Portugal: their cultural links* [online]. 1997, [cit. 2015-06-24], str. 94

116 viz FUJIWARA, Atsuyoshi. *Theology of culture in a Japanese context* [online]. 2012, [cit. 2015-06-24], str. 200

117 viz tamtéž, str. 200–201

118 viz CIESLIK, Hubert, S.J. Soldo Organtino: The Architect of the Japanese Mission. *Early Missionaries in Japan 4* [online]. 2005, [cit. 2015-06-24], str. 6–8

119 明智 光秀

120 viz CIESLIK, Hubert, S.J. Soldo Organtino: The Architect of the Japanese Mission. *Early Missionaries in Japan 4* [online]. 2005, [cit. 2015-06-24], str. 9

3 Jezuité v Japonsku během období pronásledování

3.1 Počátek pronásledování křesťanů a uzavření Japonska

Jezuitské misii v Japonsku se zpočátku dařilo nad všechna očekávání. V roce 1582 se počet pokřtěných v Japonsku pohyboval okolo 150 000 lidí a neustále stoupal.¹²¹ Avšak tento úspěch misí se blížil svému konci. Roku 1587 vydal Tojotomi Hidejoši první protikřesťanský edikt. V něm odsuzoval ničení chrámů a svatyní (viz 2.2.1.) a nařizoval těm, kteří tak činili, tedy misionářům, aby do dvaceti dní opustili Japonsko.¹²² Portugalských obchodníků se sice nařízení netýkalo, ale kvůli dobrým vztahům jezuitských misionářů a Portugalců by mohlo dojít k tomu, že by Portugalci omezili své obchodování, a tak nebylo dodržení ediktu vynucováno. Taktéž Alessandro Valignano, který se roku 1590 vrátil do Japonska, si vyžádal audienci u Hidejošioho, kam zamířil spolu se čtyřmi japonskými vyslanci, kteří navštívili Evropu. Přinesli Hidejošimu dary a podařilo se jim získat Hidejošioho slib, že pokud se budou misionáři držet pouze misijní činnosti a nebudou zasahovat do politických záležitostí, smí v Japonsku zůstat. Hidejoši také vyvinul nátlak na *daimjóy*, aby se vzdali křesťanství. Někteří poslechli, někteří zůstali věrni nové víře a křesťany dál podporovali, třeba i tajně.¹²³

Situace se i nadále pro misionáře i konvertity zhoršovala. Jako příčina se uvádí zjištění poměrů v Evropě, respektive způsob, jakým velmoci, v tomto případě Španělsko, kolonizuje jiné země. Proces kolonizace probíhal za přispění misionářů, kteří násilím nutili původní obyvatele přestoupit na křesťanství a ničili jejich původní kulturu. Zprávy o tomto počínání se do Japonska dostaly v říjnu roku 1596, kdy u ostrova Šikoku ztroskotala španělská loď a Hidejoši nařídil její zkonfiskování. Kapitán lodi se pokusil zastrašit Hidejošioho lidi vyprávěním o mocném a silném Španělsku, které získalo kolonie za přispění misionářů.¹²⁴ Tato zjištění pak právem vyvolala v Hidejošim obavy z podobné situace i v Japonsku, a tak v reakci na ně

121 viz *Rok s jezuitskými svatými*. 2002, str. 46

122 viz HALL J. W. *The Cambridge history of Japan*. Vol. 4., 1997, str. 360

123 viz tamtéž, str. 362–363

124 viz tamtéž, str. 363–364

nechal 5. února 1597 popravit dvacet šest lidí, misionářů i věřících. Za Hidejošiho už více poprav křesťanů nebylo.

Situace se ovšem pro jezuity už nezlepšila. V roce 1606 přišli o přístav Nagasaki, když Ómurův syn, Ómura Jošiaki¹²⁵ (1568–1616), vykázal jezuity ze svého území a sám se stal buddhistou, protože jej popudily intriky jezuitů, které pokládal za omezování jeho vlastních zájmů na svém území.¹²⁶ Když se Ómura Jošiaki zřekl křesťanské víry, spolu s ním ji zavrhl i velké množství jeho poddaných, ale přesto zůstávalo i mnoho těch, kteří nadále praktikovali křesťanství. Celkovému obrazu jezuitů nepřispívaly ani sváry mezi nově přichozími křesťanskými řády, které do Japonska začaly pronikat v 90. letech 16. století. Jejich spory či oddanost křesťanů papeži namísto vládci země vyprovokovaly ve výsledku vydání úplného zákazu křesťanského učení v Japonsku jakožto buřičské nauky. Spolu se zákazem začalo roku 1614 za vlády Hidejošiho nástupce Tokugawy Iejasua pronásledování křesťanů.¹²⁷

V té době, na počátku 17. století, mělo Nagasaki asi 25 000 obyvatel a téměř všichni z nich byli křesťané. Roku 1615 dosahoval počet křesťanů v Japonsku téměř půl milionu lidí (asi 2 % obyvatelstva).¹²⁸ Po vydání zákazu křesťanství roku 1614 odmítlo odjet 47 misionářů, 27 z nich byli jezuité. Skrývali se před pronásledovateli a tajně dál provozovali své aktivity. Do země také tajně připlouvali další misionáři, takže v roce 1621 bylo jezuitů v Japonsku 37. Mezi lety 1614–1626 jezuité přiznali pokřtění dalších 17 000 dospělých. Roku 1616 nakázal šógun Tokugawa Hidetada¹²⁹ (1579–1632) přísnější hledání křesťanů a persekuce nabyla na brutalitě. Roku 1622 bylo popraveno 55 křesťanů.¹³⁰ Hidetadův syn, Tokugawa Iemicu¹³¹ (1604–1651), následně dovedl protikřesťanská opatření k větší dokonalosti. Roku 1639 byli z Japonska vykázáni Portugalci a do země mohli připlouvat jen Holanďané. Opatření vůči křesťanům zahrnovala například i peněžitou odměnu těm, kteří by nahlásili ukrývající se misionáře nebo ty, kteří jim pomáhají. V roce 1644 již nebyl v Japonsku žádný misionář.¹³²

125 大村 喜前

126 viz HALL J. W. *The Cambridge history of Japan*. Vol. 4., 1997, str. 328

127 viz REISCHAUER, E. O a A. M. CRAIG. *Dějiny Japonska*. Praha: Lidové noviny, 2006, str. 90

128 viz HALL J. W. *The Cambridge history of Japan*. Vol. 4., 1997, str. 330

129 徳川 秀忠

130 viz HALL J. W. *The Cambridge history of Japan*. Vol. 4., 1997, str. 368

131 徳川 家光

132 viz HALL J. W. *The Cambridge history of Japan*. Vol. 4., 1997, str. 369

Pronásledování se týkalo jak misionářů, tak i konvertitů či lidí, kteří jakýmkoliv způsobem křesťanům pomáhali. Častá byla metoda nuceného doznání zvaná *fumie*, pomocí níž se odhalovali vyznavači křesťanské víry tak, že museli pošlapat svatý obraz. Pokud tak odmítli učinit, byli zatčeni a následně podrobováni krutému mučení ve snaze zlomit jejich přesvědčení. Pokud neodvolali své vyznání, byli popraveni. I přes krutá opatření se mnoho lidí odmítlo víry vzdát a tajně ji dál vyznávali v malých společenstvích. Říkali si skrytí křesťané, japonsky *kakure kirišitan*. Za roky tajného praktikování víry bez vedení povolanou osobou se křesťanské učení v těchto skupinách přetvořilo v novou formu, která se uchovala až do dnešní doby. Většina křesťanů ovšem padla za oběť persekuci, a to jak formou odvolání svého přesvědčení, anebo položením života. Mučedníci byli samozřejmě i mezi členy Tovaryšstva Ježíšova, jehož příslušníci tajně připlouvali do Japonska až do roku 1633, kdy se Japonsko úplně uzavřelo před okolním světem. Pokusy dostat se do země probíhaly ojedinele i v pozdějších letech, ale misionáři byli odhaleni již při pokusu vstoupit do Japonska. Jezuité byli připraveni na mučednickou smrt, aby tak podali důkaz toho, čemu věřili. Mezi nejznámější mučedníky patří svatý Pavel Miki a jeho druhové, dále také blahoslavení František Pacheco a Karel Spinola.

3.2 Japonští mučedníci

3.2.1 Svatý Pavel Miki (1565–1597)

Pavel Miki se narodil v Kjótu a byl pokřtěn v pěti letech, ve dvaceti letech vstoupil do jezuitského semináře v Azuči.¹³³ Po ukončení studií a složení řeholních slibů se z něj stal úspěšný kazatel. Jakožto rodilý Japonec měl sice problémy s latinským jazykem, zato se však dobře orientoval v buddhistických naukách a zvycích, a tak mezi jeho úkoly patřilo i vedení diskuzí s buddhistickým klérem.¹³⁴ Z Kjúšú byl pak povolán na Honšú, kde byl také v prosinci roku 1596 zajat. Spolu s ním byli uvězněni i jeho dva laičtí spolubratři, kteří v té době přebývali v jezuitské rezidenci v Ósace – Jakub Kisai (1533–1597) a Jan Gotó (1578–1597). Na základě Hidejošioho rozkazu pro výstrahu

¹³³ viz *V jednom společenství: životní příběhy světců*. 2009, str. 73

¹³⁴ viz PFISTER, P., SJ. „Svatý Pavel Miki a druhové“ In: *Rok s jezuitskými svatými*. 2002, str. 72–74

popravit vyznavače křesťanství, byli i tito tři jezuité převezeni do Nagasaki a spolu s dalšími odsouzeni k smrti ukřižováním. Samotné popravě předcházelo kruté mučení.¹³⁵

Celkem bylo odsouzeno šest františkánů a jejich patnáct pomocníků k smrti ukřižováním. Cestou do Nagasaki se odsouzených ujali dva křesťané, kteří byli posléze také přidáni ke skupině lidí, mířících na popraviště. 5. února 1597 tak zemřelo mučednickou smrtí dvacet šest křesťanů, mezi nimi i jezuita Pavel Miki. Roku 1862 byl Miki i dvacet pět ostatních mučedníků prohlášeno papežem Piem IX. za svaté. Jejich svátek se slaví 6. února.¹³⁶

3.2.2 *Blahoslavený Karel Spinola (1564–1622)*

Karel Spinola se narodil roku 1564 v Praze, ale dětství strávil ve Španělsku. Když se vrátil zpět, byl poslán svým strýcem kardinálem Filipem Spinolou (1535–1593) do jezuitského semináře v Nole. Jako mnozí jiní byl nadšený zprávami o mučednících, a i on zatoužil vyjet na misie do východní Asie. Roku 1584 vstoupil do noviciátu v Nole a stal se členem skupiny *Indipetae*, jejíž členové se dobrovolně nabízeli do východoasijské misie.¹³⁷ V roce 1594 byl Spinola vysvěcen na kněze, do Japonska se dostal až roku 1602. Musel se nejdříve naučit japonskému jazyku, následně začal pracovat nejprve v Arimě a později v Kjótu. Roku 1612 začal v Nagasaki vykonávat funkci provinčního prokurátora.¹³⁸

Zatčen byl 14. září 1618 společně se svým průvodcem bratrem Ambrožem Fernandesem. Ve vězení strávil dlouhé čtyři roky v hrozných podmínkách. V malé cele jich bylo natěsnáno tolik, že nebylo možné si ani lehnout nebo se projít. Mnoho vězňů onemocnělo a umíralo celkovým vyčerpáním.¹³⁹ I v takovýchto nelítostných podmínkách Spinola vydržel a kázal křesťanskou víru. Z vězení se dostal až roku 1622, kdy byl 10. září spolu s dalšími padesáti čtyřmi křesťany upálen.

Spinola zemřel v plamenech jako první. Následovali jej další japonští jezuitští bratři – otec Šebestián Kimura, jeden ze dvou prvních domorodých jezuitských kněží, které vysvětil biskup roku 1601 v Nagasaki. Další jezuité, kteří zemřeli toho dne

135 viz PRACNÝ, Petr. *Český kalendář světců*. 1994, str. 31–32

136 viz PFISTER, P., SJ. „Svatý Pavel Miki a druhové“ In: *Rok s jezuitskými svatými*. 2002, str. 75

137 viz PRACNÝ, Petr. *Český kalendář světců*. 1994, str. 213

138 viz *V jednom společenství: životní příběhy světců*. 2009, str. 94

139 viz P. Karel Spinola SJ: *Tři listy z Japonska*. *Souvislosti* [online]. 1999 [cit. 2015-06-24].

v Nagasaki, bylo sedm mužů, které otec Spinola přijal do Tovaryšstva během jejich věznění. Všichni byli prohlášeni Piem IX. roku 1867 za blahoslavené. Svátek slaví Karel Spinola a druhové mučedníci v kalendáři Tovaryšstva Ježíšova 4. února.¹⁴⁰

3.2.3 *Blahoslavený František Pacheco (1566–1626)*

František Pacheco se narodil roku 1566 v Portugalsku. Již od mládí byli jeho vzorem mučedníci prvotní církve a jeho touhy přiblížit se jim v něm podporovaly i výjezdy lodí s misionáři, kteří s velkou slávou mířili na misie. Františkův strýc z matčiny strany byl sám misionářem v Japonsku, a stal se tak pro svého synovce velkým vzorem.¹⁴¹ Pacheco vstoupil do řádu Tovaryšstva Ježíšova roku 1585, a na vlastní žádost začal působit v Japonsku v roce 1612. Pro své skvělé schopnosti byl jmenován generálním vikářem, bohužel již za dva roky poté začalo po celém Japonsku pronásledování křesťanů. Pacheco patřil mezi velmi známé misionáře, a tak pro něj nebylo možné starat se o svěřenou diecézi a uprchl do Indie.¹⁴²

O rok později se však do Japonska vrátil i s dalšími bratry jezuity v přestrojení za obchodníka. Podařilo se mu skrývat až do roku 1625, během této doby žil v trvalém odloučení, kdy po nocích kázal a uděloval svátosti. V prosinci 1625 byl zatčen a odvezen do Šimabary spolu s osmi svými spolubratry. Společně i ve vězení učili o své víře i své vězňatele, čímž si získali jejich obdiv. Z nařízení guvernéra pak byli převezeni do Nagasaki a 20. června 1626 byli na popravišti upáleni.¹⁴³ Nejen misionáři však byli trestáni za šíření víry, život položili na popravišti i věřící. 12. července 1626 bylo popraveno pět mužů, jejich manželky i jedno dítě, protože poskytovali pohostinství křesťanům a přijímali misionáře do svých domů.

Papež Pius IX. tyto mučedníky prohlásil roku 1867 za blahoslavené, a to všechny společně, kněze i laiky, protože všichni stejně svědčili o Kristu svým životem. Dnes se 4. února slaví svátek Blahoslaveného Františka Pacheco a spolumučedníků z Japonska.¹⁴⁴

140 viz *Rok s jezuitskými svatými*. 2002, str. 154

141 viz MAURÍCIO, P. D., SJ. „Blahoslavený František Pacheco“ In: *Rok s jezuitskými svatými*. 2002, str. 13

142 viz tamtéž, str. 14

143 viz CHLUMSKÝ, Jan. Blah. František Pacheco a osm druhů z Nagasaki. *Světcí k nám hovoří*. [online]. [cit. 2015-06-24].

144 viz MAURÍCIO, P. D., SJ. „Blahoslavený František Pacheco“ In: *Rok s jezuitskými svatými*. 2002, str. 14

4 Období po znovuotevření Japonska

Roku 1814 je plně obnoven jezuitský řád, který roku 1773 papež Klement XIV. na nátlak evropských panovníků zrušil. Japonsko však nadále zůstávalo uzavřeno všem cizincům, ke znovuotevření země došlo až roku 1854. I přes veškeré snahy šógunátu o úplné vymýcení křesťanství během období pronásledování v Japonsku křesťané zůstali. Během prvních let po otevření Japonska nacházeli lidé ze Západu potomky konvertitů, jejichž počet se pohyboval okolo šedesáti tisíc.¹⁴⁵ Během izolace došlo k mnoha změnám v liturgii či biblických příbězích, nicméně jen skutečnost, že i přes kruté podmínky se křesťanská víra v Japonsku udržela, něco znamenala. Roku 1868 skončilo období posledního šógunátu Tokugawa a nastalo období Meidži (1868–1912), kdy byla obnovena moc císaře a sepsána ústava. Roku 1873 byly zrušeny protikřesťanské edikty ze 17. století, 11. února 1889 pak byla vydána Ústava Meidži,¹⁴⁶ která oficiálně znovu povolovala vyznávat křesťanské učení.¹⁴⁷

Ačkoliv tedy bylo křesťanství v roce 1859 oficiálně stále zakázané, již tehdy začala druhá vlna misíí, když do Japonska připluli první protestanti a vrátili se katoličtí misionáři.¹⁴⁸ Do roku 1889, než bylo oficiálně křesťanství povoleno, přišlo do Japonska okolo čtyřiceti křesťanských misijních organizací. Většinou přicházely z USA, také však z Kanady, Velké Británie nebo Francie.¹⁴⁹

4.1 Obnovení činnosti jezuitů

Jezuité se vrátili do Japonska až roku 1908, a to na žádost papeže Pia X.¹⁵⁰ V Tokiu založili němečtí členové Tovaryšstva první katolickou univerzitu Sophia (jap. 上智大学, *Džóči daigaku*), která byla otevřena roku 1913. Bylo tak splněno přání Františka Xaverského, který plánoval založit univerzitu už při svém příchodu do Japonska v roce 1549. Prvním rektorem univerzity se stal německý jezuita Hermann Hoffmann (1864–1937). Na nově otevřené univerzitě Ministerstvo školství povolilo otevřít tři fakulty – filozofickou, obchodní a fakultu německé literatury. Při zemětřesení

145 viz WRIGHT, Jonathan. *Jezuité: misie, mýty a dějiny*. 2006, str. 251

146 Oficiální název zní *Dainippon teikoku kenpó*, tedy Ústava velkého japonského císařství.

147 viz REISCHAUER, E. O a A. M. CRAIG. *Dějiny Japonska*. Praha: Lidové noviny, 2006, str. 159-161

148 viz MULLINS, Mark. *Christianity made in Japan* [online]. 1998, [cit. 2015-06-24], str. 12

149 viz tamtéž, str. 13

150 viz FÜLÖP-MILLER, René. *Moc a tajemství jezuitů: kulturní a duchovní dějiny*. 2006, str. 475

v roce 1923 byla zničena i původní budova univerzity, ale díky podpoře z Německa se mohla univerzita postavit znovu.¹⁵¹

Jezuité působili v prostředí, ve kterém už neměli svůj monopol jako v 16. století, naopak se v Japonsku snažilo angažovat mnoho dalších misionářů. Svou činnost také zahajovala nová náboženská hnutí, která vznikla v Japonsku. Aktivity řádu Tovaryšstva Ježíšova se tak lišily od jeho působení před uzavřením Japonska v 17. století. Jezuité se zaměřili více na vzdělávání a pastorační činnost. V roce 1939 pak byla založena knihovna Kirišitan Bunko, která byla určena ke studiu historie křesťanství v Japonsku, a také na mezikulturní výměnu mezi Japonskem a Evropou.¹⁵²

Postupně založili i střední školy, roku 1932 ve Fukuocce školu Taisei Gakuen,¹⁵³ roku 1937 v Kóbe střední školu Rokkó Gakuin, roku 1947 Eikó Gakuen v Kamakuře a v roce 1956 v Hirošimě školu Hirošima Gakuin.¹⁵⁴ Během předválečného i válečného období, tedy od 30. let 20. století do roku 1945, byla náboženská činnost utlumena státní cenzurou, v Japonsku sílil nacionalismus a po všech občanech byla vyžadována kupříkladu návštěva šintoistických svatyní jakožto splnění jejich národní povinnosti.¹⁵⁵ Také byl kontrolován všechn církevní život a cenzurovány modlitební knihy. Jezuitské školy toto období ustály a svou činnost nemusely přerušit.

4.2 Období po druhé světové válce

Opravdová náboženská svoboda začala v Japonsku platit až po druhé světové válce, kdy byla oficiálně zaručena článkem v poválečné ústavě z roku 1947. Činnost jezuitů se příliš nezměnila, alespoň ohledně jejich okruhu působnosti. Nadále vedli střední školy a univerzity, v roce 1947 založili v Hirošimě hudební školu, ze které se následujícího roku stala díky oficiálnímu povolení Hirošimská hudební akademie. Dnes je z ní univerzita působící pod názvem Elisabeth University of Music, která tak nese jméno své patronky, královny Elisabeth z Belgie.¹⁵⁶ Kromě škol byla založena i sociální

151 viz ARMBRUSTER, Ludvík. *Tokijské květy*. 2011, str. 112

152 viz Kirishitan Bunko Library: Mission and Activities. *Sophia University* [online]. 2015 [cit. 2015-06-24].

153 Od roku 2010 se tato střední škola jmenuje Sophia (jap. *Džóči*).

154 viz History and Profile. *Rokko Gakuin* [online]. 2014 [cit. 2015-06-24].

155 viz MULLINS, Mark. *Christianity made in Japan* [online]. 1998, [cit. 2015-06-24], str. 20

156 viz History and Spirit. *Elisabeth University of Music* [online]. 2015 [cit. 2015-06-24].

centra, starající se jak o sociální problémy lidí v Japonsku, ale i v okolních asijských zemích.

Především v poválečném období do Japonska přicházeli další misionáři, mezi lety 1949–1953 přišlo okolo patnácti set nových misionářů, aby přispěli k obnově křesťanského života.¹⁵⁷ Vzniklo mnoho nových náboženských hnutí v Japonsku samém, některá hnutí měla počátky v předválečném období, ale vznikala i úplně nová hnutí, mezi ně patřilo například hnutí Óm Šinrikjó¹⁵⁸. Jezuité se museli včlenit do tohoto systému a začít kooperovat nejen s ostatními křesťanskými misionáři, ale sledovat i nová náboženská hnutí, mezi kterými se objevovala i taková, která vycházela z křesťanství, ačkoliv většina čerpala z původního japonského náboženství *šintó* nebo z buddhismu.

Ani poválečné období nebylo úplně klidné, Armbruster¹⁵⁹ uvádí, že při studentských bouřích v roce 1968 byla univerzita na tři měsíce uzavřena a výuka probíhala pro zájemce v kavárnách. I tyto potíže byly překonány a jezuité se nadále věnovali výuce na svých školách, aktivitám v sociálních centrech a pastoraaci lidí. Taktéž mezi lety 1947–1970 vedl jezuitský řád kněžský seminář v Tokiu, který poté převzali japonští biskupové. Nicméně vzdělávání noviců bylo svěřeno univerzitě Sophia, která patří do jezuitské správy.¹⁶⁰

157 viz MULLINS, Mark. *Christianity made in Japan* [online]. 1998, [cit. 2015-06-24], str. 21–22

158 Hnutí Óm Šinrikjó vzniklo v roce 1984, je známé kvůli sarinovému útoku v tokijském metru v roce 1995. Hnutí dnes funguje pod názvem Aleph.

159 viz ARMBRUSTER, Ludvík. *Tokijské květy*. 2011, str. 234

160 viz Presentation. *Pontificia Universitas Urbaniana* [online]. 2004 [cit. 2015-06-24].

5 Současné působení jezuitů v Japonsku

Současná činnost členů řádu Tovaryšstva Ježíšova v Japonsku je pokračováním aktivit, které započali v průběhu 20. století. Japonská provincie jezuitského řádu působí aktivně i na internetu, mají svou stránku na sociální síti Facebook, kromě oficiálních webových stránek *www.jesuits.or.jp* vedou i internetový blog, kde informují o aktuální činnosti jezuitů v Japonsku i ve světě.

5.1 Kostely

V současné době mají jezuité v Japonsku ve správě dvacet kostelů, většina z nich se nachází v prefektuře Jamaguči, také v Hirošimě či v Hjógo. V Tokiu spravují farnost při kostele Sv. Ignáce, který byl založen 17. dubna 1949. Kostel stojí přímo u univerzity Sophia ve čtvrti Čijoda. Probíhají v něm denně bohoslužby, o nedělích i v cizích jazycích, a to ve vietnamštině, angličtině, španělštině, indonéštině a jednou měsíčně v polštině. Jedna z nedělních mší v japonštině je překládána i do znakového jazyka.

Při kostele Sv. Ignáce funguje i Centrum Johna De Britto (John DeBritto Center), které je určeno především pro anglicky mluvící věřící. Centrum pořádá pravidelné modlení růžence, připravuje zájemce na křest, první svaté přijímání či vstup do manželství. Dále organizuje skupinu dobrovolníků, kteří pomáhají při mších i jiných činnostech, kupříkladu vydávání měsíčního bulletinu. V neposlední řadě také organizuje jednou týdně lekce japonštiny pro cizince i setkávání anglicky mluvících věřících.¹⁶¹

5.2 Školy

Mezi první kroky při obnovení činnosti jezuitů po jejich návratu v roce 1908 patřilo zakládání škol, z nichž nejstarší je univerzita Sophia, založená již roku 1908 a otevřená v roce 1913. Dnes se řadí mezi jedny z nejlepších soukromých japonských univerzit. Byla vybrána mezi 37 univerzit, které dostaly podporu od Ministerstva školství, kultury, sportu, vědy a techniky pro desetiletý projekt, který si klade za cíl podpořit mezinárodní výměnu studentů i vyučujících nebo také navýšit procento předmětů vyučovaných v angličtině.¹⁶² V současné době má univerzita osm fakult

¹⁶¹ viz Activities. *St. Ignatius Church Official Page* [online]. 2013 [cit. 2015-06-24].

¹⁶² viz Sophia University chosen to receive government funding for the "Top Global University Project". *Sophia University* [online]. 2015 [cit. 2015-06-24].

včetně teologické. Stávajícím rektorem univerzity je Hajašita Takaši¹⁶³ (nar. 1958). Studium na univerzitě ani na středních školách, založených jezuitů, není podmíněno příslušností k církvi, nicméně jezuité pořádají ve svém volném čase kroužky, biblické hodiny nebo vyučují katechismus.¹⁶⁴ V kampusu univerzity je povolena jako mimoškolní aktivita i náboženská činnost, pod což nespádají jen aktivity křesťanské, ale i jiných uskupení, z nichž některá jsou na hraně sekt. Sektářská činnost ovšem nemá povolenu veřejnou propagandu.¹⁶⁵ V rámci univerzity fungují i další instituce, kupříkladu Institute of Grief Care,¹⁶⁶ založený roku 2009, který je v Japonsku první svého druhu a provádí výzkum emočního stavu lidí, kteří přišli o někoho blízkého.¹⁶⁷ O rok později byl založen Institute of Bioethics¹⁶⁸, který zkoumá nakládání s lidským životem v medicíně z etického hlediska.

Při univerzitě Sophia byla roku 1984 otevřena univerzitní knihovna, čítající dnes přes jeden milion knih, které jsou uspořádány v osmi patrech budovy. Na osmém podlaží se nachází knihovna Kirišitan Bunko, která obsahuje přes patnáct tisíc knih v různých světových jazycích. Mnoho materiálů, především z období od poloviny 16. století do 19. století, je i dostupných online na webové stránce *laures.cc.sophia.ac.jp*. Jedná se z velké části o materiály zachycující průběh misie v Japonsku, ale i v Číně. Obsahuje například dopis Alessandra Valignana z roku 1603 o stavu asijské misie během jeho působení jakožto vizitátora, několik zpracování životopisu Františka Xaverského nebo historie Japonska. Součástí knihovny jsou i spisy zaměřené proti křesťanství.¹⁶⁹

Jezuité také vedou čtyři sociální centra, dvě z nich jsou v Tokiu – jedno při univerzitě Sophia – a další v Ósace a v Šimonoseki. Centra fungují na bázi dobrovolníků, které vedou členové jezuitského řádu. Mezi jejich aktivity patří například pomoc dětem, ambulantní léčba pro potřebné, pomoc imigrantům a utlačovaným, taktéž překlady dokumentů generálního představeného řádu.¹⁷⁰ Taktéž se věnují programům

163 早下 隆士

164 viz ARMBRUSTER, Ludvík. *Tokijské květy*. 2011, str. 263

165 viz tamtéž, str. 271

166 Volně přeloženo jako Ústav péče o pozůstalé.

167 viz グリーフケア研究所 (Gurífukea kenkjúšo). *Sophia University* [online]. 2015 [cit. 2015-06-24].

168 Ústav bioetiky

169 viz MULLINS, Mark R. *Handbook of Christianity in Japan. Handbook of Christianity in Japan* [online]. 2003 [cit. 2015-06-24], str. 394

170 viz ISAMU, Ando. *A Faith That Does Justice. Review of Ignatian Spirituality* [online]. 2006 [cit. 2015-06-24], str. 2–3

na pomoc chudým venkovským oblastem ve Vietnamu a Kambodži, tedy neomezují se pouze na oblast Japonska.¹⁷¹

V Japonsku nyní působí okolo 250 jezuitů,¹⁷² většina z nich jsou vysvěcení kněží. V letech 1993–1999 vedl japonskou provincii současný generální představený řádu, Adolfo Nicolás. Nynějším provinciálem japonské provincie je Kadžijama Jošio. Hlavní činností jezuitského řádu působícího v Japonsku je především poskytování vzdělání na středních školách i univerzitách, skrze které se snaží evangelizovat a šířit křesťanské učení nenásilnou a dobrovolnou formou. Střední i vysoké školy jsou pokládány v Japonsku za prestižní, a tak lze očekávat, že průběh jezuitské misie se bude i nadále ubírat touto cestou vzdělávání lidí.

5.3 Vnímání jezuitů japonskou společností

Součástí práce je i průzkum, jak Japonci vnímají jezuitské misionáře v dnešní době. Tento názor se mísí s celkovým pohledem japonské společnosti na křesťanství. Křesťanské náboženství je dnes v Japonsku vnímáno jako cizí nauka, která přišla zvenčí.¹⁷³ Stejně tak do Japonska přišel i buddhismus, ale ten byl již přijat za vlastní. Křesťanství se do Japonska dostalo až v 16. století a během 17. století se jej snažila šógunátní vláda vymýtit. V současné době se ke křesťanství v Japonsku hlásí necelé dva miliony lidí,¹⁷⁴ což činí asi 1,5 % z celkového počtu obyvatel. Příčiny takto malého počtu věřících mohou být různé, například nedůvěra k náboženstvím po státní propagandě během druhé světové války nebo ilegální aktivity sekt, dále nedostatek času kvůli pracovnímu vytížení, neboť nejen u katolické církve patří k povinnostem věřících se pravidelně setkávat či chodit ke zpovědi,¹⁷⁵ anebo tlak společnosti – Japonci potřebují patřit do skupiny a kladou důraz na udržení harmonie v této skupině, a pokud by se jeden ze skupiny rozhodl konvertovat ke křesťanství, začal by tím ze skupiny vyčnívat a narušovat její harmonii.¹⁷⁶ Nicméně nelze říci, že Japonci nemají žádný vztah

171 viz Activities. *Jesuit Social Center Tokyo* [online]. 2012 [cit. 2015-06-24].

172 V roce 2006 působilo v Japonsku 254 jezuitů, viz 管区の組織(Kanku no sošiki). イエズス会日本管区 (*Iezusukai nihon kanku*) [online]. 2005 [cit. 2015-06-24]

173 viz ARMBRUSTER, Ludvík. *Tokijské květy*. 2011, str. 275

174 Údaj z roku 2012, viz Religious Organizations, Clergymen and Adherents. *Statistics Bureau* [online]. 2012 [cit. 2015-06-24].

175 viz SUZUKI, Hiroshi. Why are Japanese Christians so few? *International Christian University* [online]. 2002 [cit. 2015-06-24], str. 4–5

176 viz ARMBRUSTER, Ludvík. *Tokijské květy*. 2011, str. 35

k náboženstvím či víře, mnoho z nich se hlásí k šintoismu a buddhismu, někteří k obojímu zároveň.

Oproti samotnému křesťanství či jezuitskému řádu jsou v Japonsku více známé především školy, které jezuitský řád založil. Jedná se především o soukromou univerzitu Sophia, ale také o soukromé střední školy. Kupříkladu střední škola Eikó Gakuen se řadí mezi deset nejlepších vyšších středních škol v Japonsku.¹⁷⁷ Díky školám mohou jezuité šířit povědomí jak o své víře, tak i o svém řádu, a to v pozitivním kontextu.

¹⁷⁷ viz A survey of private schools in Japan. *Education in Japan Blog* [online]. 2014 [cit. 2015-06-24].

Závěr

Cílem této práce bylo zachytit průběh jezuitské misie v Japonsku, která zde začala v polovině 16. století, byla násilně ukončena v první polovině 17. století a její obnovení přišlo až ve století dvacátém. První kapitola práce pojednává o jezuitském řádu obecně, aby byl znám celý kontext působení řádu, jejich celosvětová činnost a zaměření aktivit, tedy především vzdělávání, zakládání škol a vyučování.

Jezuitskou misii v Japonsku lze rozdělit na dvě etapy. První z nich začíná příchodem Františka Xaverského v roce 1549, který položil základy metody adaptace. Misionáři se učili jazyk a zvyky Japonců, aby jim mohli lépe porozumět, a tak snadněji předat křesťanské učení. Misie zažívala v počátcích velký úspěch, daný především snahou *daimjóů* zalíbit se portugalským obchodníkům, ale nelze popřít ani nadšení Japonců ze vzdělanosti jezuitů, o kterou se s nimi členové tohoto řádu dělili. Po překonání počátečních obtíží, kdy činila potíže jak jazyková, tak i kulturní bariéra, došli jezuité obliby u několika *daimjóů* a pokřtili desítky tisíc lidí. Z pokynů vizitátora misie Alessandra Valignana byly založeny dva kněžské semináře, ve kterých začali studovat budoucí japonští kněží, a čtyři japonští mladíci byli vysláni na misi do Evropy. Jezuité předávali Japoncům svou vzdělanost, a to nejen znalosti duchovního charakteru, ale i z oblasti vědy, kultury a techniky. Přivezli do Japonska evropské vynálezy, z nichž byl podstatně využit tiskařský lis, díky kterému mohly být vydávány a do celého Japonska šířeny knihy duchovní i světské. Vznikala literární díla jezuitů působících v Japonsku, první slovníky, první pojednání o japonských zvycích nebo o dějinách Japonska. Jezuité se nesnažili pouze předat křesťanskou nauku, ale šířili i vzdělanost a snažili se porozumět japonské kultuře a přizpůsobit se jí. Byli prvními misionáři, kteří využívali metodu adaptace na kulturu obyvatel země a vyhýbali se násilnému způsobu obracení obyvatel na křesťanství.

Úspěšná misie však byla v 17. století násilně ukončena, když byly vydány protikřesťanské edikty, kterými byli jezuité i ostatní misijní řády, které do Japonska pronikly v devadesátých letech 16. století, vykázány z Japonska. Nastalo období persekuce všech křesťanů v zemi, čímž skončila první etapa jezuitské misie v Japonsku, která po sobě zanechala v podstatě jen skupiny lidí, kteří dál tajně vyznávali novou víru.

Ve dvacátém století, kdy se jezuité do Japonska vrátili, bylo nutné začít misii úplně od začátku. Tentokrát však už nebyli jediným misijním řádem v zemi a museli se včlenit nejen mezi další křesťanské řády a organizace, ale i mezi jiná náboženská hnutí. Opravdová náboženská svoboda pak v Japonsku začala až po skončení druhé světové války. Činnost jezuitů od počátku 20. století do současnosti se příliš nezměnila, nyní vedou čtyři střední školy a dvě univerzity, mají ve správě několik kostelů a věnují se sociálním centrům. Skrze tyto aktivity pak mohou šířit křesťanské učení.

Tato práce měla představit působení jezuitského řádu v Japonsku, ukázat, jak dokázali proniknout do japonské kultury a čím přispěli obyvatelům Japonska – jednalo se o poskytování nejnovějších poznatků z vědy, kultury a techniky, ale pozornost si zaslouží i práce pojednávající o japonské kultuře, slovníky japonského jazyka apod. V současnosti jsou jezuité v Japonsku známí především díky školám, které založili. Nadále tak dodržují zaměření svého řádu a poskytují vzdělání druhým lidem. Skrze vyučování na školách mohou také představovat svou křesťanskou víru a šířit ji v zemi, kde se ke křesťanství hlásí zhruba 1 % obyvatel. Díky vedení škol mají i jasnou vizi do budoucna, neboť jejich vzdělávací zařízení se řadí mezi nejlepší soukromé střední a vysoké školy, a tak mohou nadále pokračovat tímto směrem.

Díky přístupu k mládeži mají jezuité možnost vychovávat studenty, kteří budou rozumět křesťanství a případně je pak předávat dál v nové formě. Jezuitská misie v Japonsku má bezpochyby stále svůj význam a činnost členů Tovaryšstva Ježíšova v této zemi není zbytečná, ale právě naopak přínosná, i když se už nejspíše nedočká úspěchů misie v 16. století.

Anotace

Jméno autora:	Miriam Svobodová
Název fakulty – katedry:	Filozofická fakulta – Katedra asijských studií
Název práce:	Jezuitská misie v Japonsku The Jesuit Mission in Japan
Vedoucí práce:	Mgr. Dita Nymburská, Ph.D.
Počet stran:	49
Počet znaků s mezerami:	94 367
Počet titulů použité literatury:	49
Počet příloh:	0
Klíčová slova:	jezuité, misie, Japonsko, František Xaverský, Alessandro Valignano, křesťanství

Tato bakalářská diplomová práce se zabývá jezuitskou misí v Japonsku, kterou započal František Xaverský roku 1549. Práce popisuje metodu adaptace jezuitů, vývoj misie a její přínos pro obyvatele Japonska. Zachycuje okolnosti nuceného ukončení misie v 17. století a persekuci křesťanů. Dále se věnuje obnovení misijní činnosti jezuitů ve 20. století, zakládání škol a dalších institucí, a shrnuje současný stav misie a vnímání jezuitů japonskou společností. Cílem práce je zachytit podobu jezuitské misie od 16. století do současnosti a ukázat její přínos.

Abstract in English

This bachelor's thesis is concerned with the Jesuit mission in Japan, which Francis Xavier began in 1549. The thesis describes Jesuits' adaptation method, the development of mission and its benefits to people of Japan. It detects the circumstances of forced termination of the mission in 17th century and the persecution of Christians. Next the thesis is concerned with restoration of Jesuits' mission activity in 20th century, the founding of schools and other institutions, and it summaries the current situation of mission and how do Japanese people perceive the Jesuits. The aim is to capture the image of Jesuit mission from the 16th century to the present and show the mission's benefits.

Key words: Jesuits, mission, Japan, Francis Xavier, Alessandro Valignano, Christianity

Seznam použité literatury a zdrojů

Activities. *Jesuit Social Center Tokyo* [online]. 2012 [cit. 2015-06-24]. Dostupné z: http://www.jesuitsocialcenter-tokyo.com/eng/?page_id=84

Activities. *St. Ignatius Church Official Page* [online]. 2013 [cit. 2015-06-24]. Dostupné z: http://www.ignatius.gr.jp/eng/activities/eng_center.html

A survey of private schools in Japan. *Education in Japan Blog* [online]. 2014 [cit. 2015-06-24]. Dostupné z: <https://educationinjapan.wordpress.com/the-scoop-on-schools/a-survey-of-private-schools-in-japan-a-i/>

ARMBRUSTER, Ludvík. *Tokijské květy*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2011, 321 s., [8] s. obr. příl. Rozhovory (Karmelitánské nakladatelství). ISBN 978-80-7195-078-3.

BORGES, Charles J a Helmut FELDMANN. *Goa and Portugal: their cultural links* [online]. New Delhi: Concept Pub. Co., 1997, 319 p. [cit. 2015-06-24]. ISBN 81-702-2659-7. Dostupné z: https://books.google.cz/books?id=fWIMV5lVSpYC&dq=goa+and+portugal+their+cultural+links&hl=cs&source=gbs_navlinks_s

CIESLIK, Hubert, S.J. Father Louis Frois: Historian of the Mission. *Early Missionaries in Japan 1* [online]. 2005, (1) [cit. 2015-06-24]. Dostupné z: <http://pweb.cc.sophia.ac.jp/britto/xavier/cieslik/ciejmj04.pdf>

CIESLIK, Hubert. Soldo Organtino: The Architect of the Japanese Mission. *Early Missionaries in Japan 4* [online]. 2005, (1) [cit. 2015-06-24]. Dostupné z: <http://pweb.cc.sophia.ac.jp/britto/xavier/cieslik/ciejmj06.pdf>

COOPER, Michael, Luis FROIS a Josef WICKI. Historia de Japam. In: *Monumenta Nipponica* [online]. 1979, [cit. 2015-06-24]. DOI: 10.2307/2384287. ISSN 00270741. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/2384287?origin=crossref>

Co se Vám vybaví, když slyšíte „Klatovy?“, rozhovor s P. Ing. Františkem Hylmarem, provinciálem České provincie Tovaryšstva Ježíšova. *Katakomy Klatovy* [online]. 2008 [cit. 2015-06-24]. Dostupné z: <http://www.katakomy.cz/novinky/archivnovinek/24-co-se-vam-vybavi,-kdyz-slysite-„klatovy“>

CRANSTON, Edwin A., Earl MINER, Hiroko ODAGIRI a Robert E. MORRELL. Review.: The Princeton Companion to Classical Japanese Literature. In: *Harvard Journal of Asiatic Studies* [online]. 1993, s. 188- [cit. 2015-06-24]. DOI: 10.2307/2719474. ISSN 00730548. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/2719474?origin=crossref>

ČORNEJOVÁ, Ivana. *Tovaryšstvo Ježíšovo: Jezuité v Čechách*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1995, 245 s. ISBN 80-204-0471-6.

František Xaverský (1506-1552): výběr z korespondence jezuitského misionáře Dálného Východu. Vyd. 1. Velehrad: Refugium Velehrad-Roma, 2005, 263 s. Societas, 19. ISBN 80-867-1536-1.

FUJIWARA, Atsuyoshi. *Theology of culture in a Japanese context: a believers' church perspective* [online]. Eugene, OR: Pickwick Publications, 2012, xxii, 393 p. [cit. 2015-06-24]. Princeton theological monograph series, 179. ISBN 16-060-8863-7. Dostupné z: https://books.google.cz/books?id=qAkTBgAAQBAJ&dq=Theology+of+culture+in+a+Japanese+context&hl=cs&source=gbs_navlinks_s

FÜLÖP-MILLER, René. [přeložil Vladimír ČADSKÝ] *Moc a tajemství Jezuitů: kulturní a duchovní dějiny*. Vyd. 1. Praha: Rybka Publishers, 2000, 654 s. Historia particularis. ISBN 80-861-8214-2.

グリーフケア研究所 (Gurífukea kenkjúšo). *Sophia University* [online]. 2015 [cit. 2015-06-24]. Dostupné z: <http://www.sophia.ac.jp/jpn/otherprograms/griefcare>

HALL., general ed. John W.. *The Cambridge history of Japan Volume 4*. 1. publ. Cambridge [u.a.]: Cambridge Univ. Press, 1997, 6 v. ISBN 978-052-1223-553.

History and Profile. *Rokko Gakuin* [online]. 2014 [cit. 2015-06-24]. Dostupné z: http://www.rokkogakuin.ed.jp/public_html/eng/about/history.html

History and Spirit. *Elisabeth University of Music* [online]. 2015 [cit. 2015-06-24]. Dostupné z: http://www.eum.ac.jp/cms/site_en.nsf/page/about/history.html

HOEY III, Jack B. Alessandro Valignano and the Restructuring of the Jesuit Mission in Japan: 1579-1582. *Eleutheria: A Graduate Student Journal*. Leukōsia, Kyprou: Eleutheria Ltd, 2010, 1(4). Dostupné z: <http://digitalcommons.liberty.edu/elevol1/iss1/4>

Celebrating 200 Years since the Restoration of the Society of Jesus. *Jesuit Restoration 1814* [online]. 2014 [cit. 2015-06-24]. Dostupné z: <http://www.sj2014.net/>

CHLUMSKÝ, Jan. Blah. František Pacheco a osm druhů z Nagasaki. *Světcí k nám hovoří*. [online]. [cit. 2015-06-24].

CHLUMSKÝ, Jan. Sv. František Xaverský. *Světcí k nám hovoří* [online]. [cit. 2015-06-24]. Dostupné z: <http://catholica.cz/?id=4863>

Charakteristika řádu. Česká provincie Tovaryšstva Ježíšova [online]. 2006 [cit. 2015-06-20]. Dostupné z: <http://www.jesuit.cz/charakteristika.php>

CHUNG, Paul S. *Constructing irregular theology: bamboo and Minjung in East Asian perspective* [online]. Boston: Brill, 2009, ix, 226 p. [cit. 2015-06-24]. Studies in systematic theology (Leiden, Netherlands), v. 1. ISBN 90-041-7417-6. Dostupné z: https://books.google.cz/books?id=v0DZ9nKRk-wC&dq=Constructing+Irregular+Theology&hl=cs&source=gbs_navlinks_s

ISAMU, Ando. A Faith That Does Justice. *Review of Ignatian Spirituality* [online]. 2006, (37) [cit. 2015-06-24]. Dostupné z: <http://www.sjweb.info/documents/cis/pdfenglish/200611115en.pdf>

Jesuit Refugee Service [online]. 2015 [cit. 2015-06-24]. Dostupné z: <http://en.jrs.net/about>

Jesuits Worldwide. *Jesuits* [online]. 2015 [cit. 2015-06-24]. Dostupné z: <http://jesuits.org/worldwide>

Jezuité v historickém přehledu. Vyd. 1. Olomouc: Centrum Aletti Velehrad-Roma, 2002, 61 s. Societas (Refugium Velehrad-Roma). ISBN 80-860-4583-8.

管区の組織(Kanku no sošiki). イエズス会日本管区(*Iezusukai nihon kanku*) [online]. 2005 [cit. 2015-06-24]. Dostupné z: <https://www.jesuits.or.jp/sj-soski.html>

Kirishitan Bunko Library: Mission and Activities. *Sophia University* [online]. 2015 [cit. 2015-06-24]. Dostupné z: http://www.sophia.ac.jp/eng/research/research/affiliated_r/Kirishitan_bunko

MARYKS, Robert A. *Jesuit survival and restoration: a global history, 1773-1900* [online]. 2014, 530 pages [cit. 2015-06-24]. ISBN 978-900-4282-384. Dostupné z: https://books.google.cz/books?id=qnajBQAAQBAJ&dq=Jesuit+Survival+and+Restoration&hl=cs&source=gbs_navlinks_s

MORAN, J. *The Japanese and the Jesuits: Alessandro Valignano in sixteenth-century Japan* [online]. New York: Routledge, 1993, 238 p. [cit. 2015-06-24]. ISBN 04-150-8813-5. Dostupné z: https://books.google.cz/books?id=kruXu_m64ccC&dq=moran+the+japanese&hl=cs&source=gbs_navlinks_s

MULLINS, Mark R. Handbook of Christianity in Japan. *Handbook of Christianity in Japan* [online]. Boston, MA: Brill, 2003, (v. 10) [cit. 2015-06-24]. Handbuch der Orientalistik, 10. Bd. ISBN 9004131566. ISSN 0921-5239. Dostupné z: <https://www.questia.com/library/117948924/handbook-of-christianity-in-japan>

MULLINS, Mark R. *Christianity made in Japan: a study of indigenous movements* [online]. Honolulu: University of Hawai'i Press, 1998, x, 277 p. [cit. 2015-06-24]. ISBN 08-248-2132-7. Dostupné z: https://books.google.cz/books/about/Christianity_Made_in_Japan.html?id=dtVL2sdKpM4C&redir_esc=y

O'MALLEY, John W. *The Jesuits: a history from Ignatius to the present* [online]. 2014, [cit. 2015-06-24]. ISBN 9781442234765. Dostupné z: [https://books.google.cz/books?id=7ScvBQAAQBAJ&dq=The+Jesuits:](https://books.google.cz/books?id=7ScvBQAAQBAJ&dq=The+Jesuits)

[+A+History+from+Ignatius+to+the+Present&hl=cs&source=gbs_navlinks_s](https://books.google.cz/books?id=7ScvBQAAQBAJ&dq=The+Jesuits:+A+History+from+Ignatius+to+the+Present&hl=cs&source=gbs_navlinks_s)

PARK, Kwangsoo. A Comparative Study of the Concept of Dharmakaya Buddha. *International Journal of Buddhist Thought and Culture* [online]. 2003, (2) [cit. 2015-06-24]. Dostupné z: https://web.archive.org/web/20120727020558/http://ftp.buddhism.org/Publications/IABTC/Vol02_16_Kwangsoo%20Park.pdf

P. Karel Spinola SJ: Tři listy z Japonska. *Souvislosti* [online]. 1999 [cit. 2015-06-24]. Dostupné z: <http://www.souvislosti.cz/199/spinola.html>

PRACNÝ, Petr. *Český kalendář světců*. 1. vyd. Praha: EWA Edition, 1994, 332 p. ISBN 80-857-6405-9.

Presentation. *Pontificia Universitas Urbaniana* [online]. 2004 [cit. 2015-06-24]. Dostupné z: <http://www.tcs-jp.urbaniana.edu/pages/present.htm>

RAVIER, André. *Ignác z Loyoly zakládá Tovaryšstvo Ježíšovo*. Vyd. 1. Velehrad: Refugium Velehrad-Roma, 2002, 543 s. Societas, 12. ISBN 80-860-4597-8.

REISCHAUER, Edwin O a Albert M CRAIG. *Dějiny Japonska*. Vyd. 2., dopl. Praha: Lidové noviny, 2006, 476 s. Dějiny států. ISBN 97880710651352.

Religious Organizations, Clergymen and Adherents. *Statistics Bureau* [online]. 2012 [cit. 2015-06-24]. Dostupné z: <http://www.stat.go.jp/english/data/nenkan/1431-23.htm>

Rok s jezuitskými svatými. Vyd. 1. Olomouc: Centrum Aletti Velehrad-Roma, 2002, 195 s. Societas (Refugium Velehrad-Roma). ISBN 80-860-4592-7.

Segundo Llorente. *Web Católico de Javier* [online]. 1998 [cit. 2015-06-24]. Dostupné z: <http://webcatolicodejavier.org/english/segundoeng.html>

SKALKOVÁ, Jarmila. *Obecná didaktika: vyučovací proces, učivo a jeho výběr, metody, organizační formy vyučování* [online]. 2., rozš. a aktualiz. vyd., [V nakl. Grada] vyd. 1. Praha: Grada, 2007, 322 s. [cit. 2015-06-24]. ISBN 978-80-247-1821-7. Dostupné z: https://books.google.cz/books?id=ap_kTXOzJFEC&dq=obecn%C3%A1+didaktika+skalkov%C3%A1&hl=cs&source=gbs_navlinks_s

Sophia University chosen to receive government funding for the "Top Global University Project". *Sophia University* [online]. 2015 [cit. 2015-06-24]. Dostupné z: http://www.sophia.ac.jp/eng/info/news/2014/9/globalnews_1203/09292

SUZUKI, Hiroshi. Why are Japanese Christians so few? *International Christian University* [online]. 2002 [cit. 2015-06-24]. Dostupné z: <http://subsite.icu.ac.jp/people/hsuzuki/science/gospel/ifi200206.pdf>

VACEK, František. *Obecné dějiny TJ. Česká provincie Tovaryšstva Ježíšova* [online]. [cit. 2015-06-24]. Dostupné z: http://www.jesuit.cz/old/?id=historie_1-svet

V jednom společenství: životní příběhy světců. Vyd. 2., rev., ve Vyšehradu 1. Praha: Vyšehrad, 2009, 550 s. ISBN 978-807-0219-904.

WRIGHT, Jonathan. [přeložil Gerik CÍSAŘ] *Jezuité: misie, mýty a dějiny*. 1. vyd. v českém jazyce. Praha: BB/art, 2006, 335 s., [16] s. obr. příl. ISBN 80-734-1780-4.

YAMAGIWA, Joseph K. Revisions in the Rakuyoshu at the Time of Its Printing in 1598. In: *Monumenta Nipponica* [online]. 1955, s. 185- [cit. 2015-06-24]. DOI: 10.2307/2382819. ISSN 00270741. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/2382819?origin=crossref>